

ΕΚΠΑΪΔΕΥΣΗ ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

Εγχειρίδιο ερευνητικής μεθοδολογίας

Ελισάβετ Κιούρτη & Έλενα Ιωαννίδου

University of Cyprus
Department of Education

Πίνακας περιεχομένων ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1-2
ΘΕΜΑΤΙΚΉ ΕΝΌΤΗΤΑ 1	
Λαϊκά παραμύθια και ιστορίες.....	3-10
ΘΕΜΑΤΙΚΉ ΕΝΌΤΗΤΑ 2	
Κοινότητες.....	11-14
ΘΕΜΑΤΙΚΉ ΕΝΌΤΗΤΑ 3	
Πρόσβαση.....	15-25
ΘΕΜΑΤΙΚΉ ΕΝΌΤΗΤΑ 4	
Μέθοδοι συλλογής δεδομένων.....	26-35
ΘΕΜΑΤΙΚΉ ΕΝΌΤΗΤΑ 5	
Διαπραγματεύσεις.....	36-40
ΘΕΜΑΤΙΚΉ ΕΝΌΤΗΤΑ 6	
Ηθικές πτυχές.....	41-47

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το πρόγραμμα DigiFolk στοχεύει στη συλλογή, επιμέλεια και ψηφιοποίηση λαϊκών παραμυθιών από περιθωριοποιημένες κοινότητες που κατοικούν στις πόλεις που συμμετέχουν (Λευκωσία, Βελιγράδι, Άγκυρα και Γκρόνινγκεν). Πρωταρχικός στόχος είναι να καταστήσει αυτές τις ανεκτίμητες ιστορίες εύκολα προσβάσιμες και ελεύθερα διαθέσιμες σε όλους, με ιδιαίτερη έμφαση στους κατοίκους αυτών των πόλεων. Πιστεύουμε ακράδαντα ότι με την πράξη της συλλογής, της επιμέλειας, της ψηφιοποίησης και του διαμοιρασμού των πολιτιστικών θησαυρών αυτών των κοινοτήτων, μπορούμε να επιτύχουμε δύο καίριους στόχους.

Πρώτα απ' όλα, στόχος μας είναι να παρέχουμε μια πλατφόρμα και μια φωνή σε ομάδες που βρίσκονται στην περιφέρεια του κοινωνικού μας τοπίου, συμβάλλοντας σημαντικά στην ενδυνάμωσή τους. Μέσω αυτού του έργου, ελπίζουμε να ρίξουμε φως σε αφηγήσεις που συχνά μένουν στο απυρόβλητο και να αναδείξουμε τις μοναδικές προοπτικές αυτών των κοινοτήτων.

Δεύτερον, επιδιώκουμε να προσφέρουμε μια ευκαιρία σε ευρύτερες κοινωνικές ομάδες, ιδίως στις κυρίαρχες σε αυτές τις περιοχές, να συνδεθούν και να εκτιμήσουν αυτές τις συχνά παραγνωρισμένες κοινότητες, βυθίζοντας τους εαυτούς τους στις ιστορίες τους.

Σε αυτό το πλαίσιο, το παρόν "Εγχειρίδιο Μεθοδολογίας Έρευνας" έχει σχεδιαστεί για να καθοδηγήσει και να ενδυναμώσει τους συμμετέχοντες στο εργαστήριό μας με τα βασικά εργαλεία και τις γνώσεις που απαιτούνται για την αποτελεσματική διεξαγωγή της ερευνητικής μεθοδολογίας DigiFolk.

Με την ολοκλήρωση του Story Lab οι συμμετέχοντες θα:

- να είναι εξοικειωμένοι με τις βασικές αρχές της εθνογραφικής και συμμετοχικής έρευνας και να κατανοούν πώς αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την επίτευξη των στόχων του DigiFolk,
- να έχουν καλή κατανόηση των κριτηρίων συμπερίληψης-αποκλεισμού των βασικών εστιών του έργου: λαϊκά παραμύθια και κοινότητες,
- να είναι σε θέση να δημιουργούν ένα προφίλ των κοινοτήτων και να σχεδιάζουν τι απαιτείται για την είσοδο στις κοινότητες,
- να έχουν ευχέρεια χρήσης μεθοδολογικών εργαλείων για τη συλλογή δεδομένων
- εξοικειωθείτε με το πρωτόκολλο της συνέντευξης, προκειμένου να οικοδομήσετε καλή σχέση με τους συμμετέχοντες και τα άλλα μέλη της κοινότητας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ως εκ τούτου, το Εργαστήριο Ιστοριών αποτελείται από έξι θεματικές ενότητες:

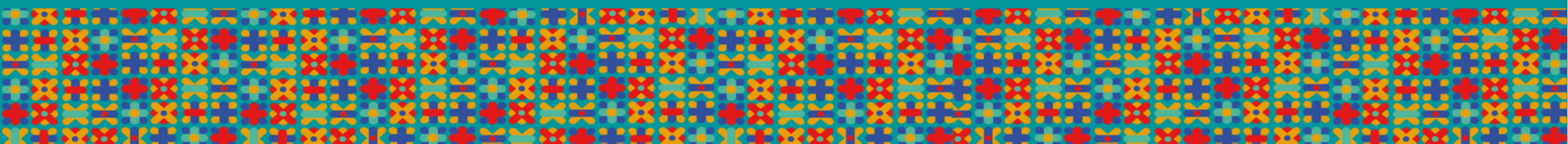
- **Η θεματική ενότητα 1** έχει ως στόχο να εισαγάγει τους συμμετέχοντες στο εργαστήριο μεταξύ τους, καθώς και με το είδος των ιστοριών που ενδιαφέρει το πρόγραμμα, δηλαδή τα λαϊκά παραμύθια.
- **Η θεματική ενότητα 2** εισάγει τους συμμετέχοντες στην έννοια των κοινοτήτων και ειδικότερα των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων και στο τι σημαίνει να μελετάς μια κοινότητα. Δίνεται προσοχή στον τρόπο με τον οποίο μπορεί κανείς να δημιουργήσει ένα προφίλ κοινότητας, το οποίο θα περιλαμβάνει πληροφορίες π.χ. για τη γλώσσα, τις σχέσεις της κοινότητας με την κοινωνία κ.λπ.
- **Η Θεματική Ενότητα 3** εξετάζει θέματα πρόσβασης στις κοινότητες χρησιμοποιώντας τη θεωρία των κοινωνικών δικτύων. Εισάγονται βασικές έννοιες, όπως οι φορείς που ανοίγουν τις πύλες και οι φύλακες των πυλών, καθώς και πολλαπλά παραδείγματα από προηγούμενες εργασίες πεδίου.
- **Η Θεματική Ενότητα 4** αφορά την παρουσίαση πολλαπλών τρόπων συλλογής δεδομένων.
- **Η θεματική ενότητα 5** εισάγει τους συμμετέχοντες σε θέματα διαπραγμάτευσης στο πεδίο, παρέχοντας παραδείγματα από προηγούμενες εθνογραφικές έρευνες.
- **Η Θεματική Ενότητα 6** συζητά τις ηθικές πτυχές της έρευνας και τη συνδέει με το έργο DigiFolk.

1

ΛΑΪΚΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Προετοιμασία και υλικά

- Καρέκλες
- Φύλλα χαρτιού [A4]
- Μαρκadόροι [διαφορετικά χρώματα]
- Φύλλα δραστηριοτήτων [1A], [1B], [1C]

Οδηγίες | Δραστηριότητα 1.1

Η δραστηριότητα 1.1 αποσκοπεί στο καλωσόρισμα των συμμετεχόντων στο εργαστήριο ιστοριών και στην προώθηση του ομαδικού δεσμού. Οι εκπαιδευτές ξεκινούν το εργαστήριο ιστοριών καλωσορίζοντας τους συμμετέχοντες και ενημερώνοντάς τους ότι θα ξεκινήσουν παίζοντας ένα παιχνίδι. Οι εκπαιδευτές χωρίζουν τους συμμετέχοντες σε δύο ομάδες (ομάδα Α (καλλιτέχνες) - ομάδα Β (μοντέλα). Υποθέτοντας ότι υπάρχουν συνολικά 10 συμμετέχοντες, οι εκπαιδευτές τοποθετούν 5 καρέκλες σε κύκλο με κατεύθυνση προς τα έξω. Οι συμμετέχοντες από την ομάδα Β (μοντέλα) μπορούν να επιλέξουν μια καρέκλα και να καθίσουν. Σε κάθε συμμετέχοντα από την Ομάδα Β (μοντέλα) θα δοθεί ένα φύλλο χαρτί Α4. Σε κάθε συμμετέχοντα της ομάδας Α (καλλιτέχνες) θα δοθεί ένας πολύχρωμος μαρκadόρος. Στη συνέχεια, οι συμμετέχοντες από την Ομάδα Α πρέπει να επιλέξουν έναν συμμετέχοντα από την Ομάδα Β και να σταθούν μπροστά του.

Μόλις δημιουργηθεί το σκηνικό, η δραστηριότητα μπορεί να ξεκινήσει με τη βοήθεια των εκπαιδευτών. Οι εκπαιδευτές μπορούν να σηματοδοτήσουν την έναρξη της δραστηριότητας χτυπώντας παλαμάκια. Οι καλλιτέχνες (ομάδα Α) θα πρέπει να επικεντρωθούν στη δημιουργία ενός πορτραίτου (φύλλο χαρτιού) του μοντέλου που τους έχει ανατεθεί (ομάδα Β). Όταν οι εκπαιδευτές χτυπήσουν ξανά παλαμάκια, οι Καλλιτέχνες θα πρέπει να επιστρέψουν το φύλλο χαρτιού στο Μοντέλο που ζωγράφιζαν και να προχωρήσουν στο επόμενο Μοντέλο με τη φορά των δεικτών του ρολογιού. Στη συνέχεια παίρνουν το φύλλο χαρτιού από το νέο Μοντέλο και συνεχίζουν τη ζωγραφική.

Μόλις ολοκληρωθεί η παιχνιδοποιημένη δραστηριότητα, όλα τα Μοντέλα θα πρέπει να γράψουν τα ονόματά τους στο φύλλο χαρτιού που έλαβαν και να το παραδώσουν στους εκπαιδευτές.

Τώρα ήρθε η ώρα να επαναλάβετε τη δραστηριότητα, αλλά με τους ρόλους των ομάδων Α και Β να έχουν αντιστραφεί. Οι συμμετέχοντες που προηγουμένως ήταν Καλλιτέχνες (ομάδα Α) θα γίνουν τώρα Μοντέλα (ομάδα Β) και το αντίστροφο. Οι εκπαιδευτές ακολουθούν την ίδια διαδικασία που περιγράφηκε προηγουμένως. Μετά την ολοκλήρωση του δεύτερου γύρου, όλοι οι συμμετέχοντες θα πρέπει να συγκεντρωθούν

σε έναν κύκλο για μια συζήτηση. Κάθε συμμετέχων, εναλλάσσοντας με τη φορά των δεικτών του ρολογιού, είναι ευπρόσδεκτος να συστηθεί (π.χ. όνομα, χόμπι) δείχνοντας το σχέδιό του στην ομάδα. Αυτό επιτρέπει σε όλους να εκτιμήσουν και να συζητήσουν το έργο τέχνης, ενώ παράλληλα μαθαίνουν περισσότερα ο ένας για τον άλλον με έναν διασκεδαστικό και ελκυστικό τρόπο.

Οδηγίες | Δραστηριότητα 1.2

Η δραστηριότητα 1.2 χρησιμεύει ως έναυσμα για συζήτηση σχετικά με το τι μπορεί να είναι ένα "λαϊκό παραμύθι" και βοηθά τους συμμετέχοντες να κατανοήσουν τη διαδικασία κοινοποίησης λαϊκών παραμυθιών σε άλλους. Αρχικά, οι εκπαιδευτές χωρίζουν τους συμμετέχοντες σε δύο ή τρεις ομάδες, ανάλογα με τον αριθμό των συμμετεχόντων και το επιθυμητό μέγεθος της ομάδας των εκπαιδευτών. Κάθε ομάδα θα πρέπει να εφοδιαστεί με το Φύλλο Δραστηριότητας 1Α Μόλις σχηματιστούν οι ομάδες, οι εκπαιδευτές τους καθοδηγούν να ξεκινήσουν συζητήσεις εντός των αντίστοιχων ομάδων τους με επίκεντρο τις ερωτήσεις που περιλαμβάνονται στο Φύλλο Δραστηριότητας 1Α. Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να ενθαρρύνουν τους συμμετέχοντες να κρατούν εναλλάξ τις κάρτες και να θέτουν ερωτήσεις ή προτροπές που ενθαρρύνουν την αφήγηση παραμυθιών. Χρησιμοποιώντας τις κάρτες ως αφετηρία για συζητήσεις, οι συμμετέχοντες μπορούν να εμβαθύνουν στον κόσμο των λαϊκών παραμυθιών, να μοιραστούν τις δικές τους εμπειρίες και να μάθουν από τους άλλους με έναν ελκυστικό και διαδραστικό τρόπο.

Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα εξής: Κριτήρια συμπερίληψης και αποκλεισμού των λαϊκών παραμυθιών για το DigiFolk (βλ. Φύλλο Ενεργοποίησης 1C)

Οδηγίες | Δραστηριότητα 1.3

Η δραστηριότητα 1.3 αποσκοπεί στον εντοπισμό, τη συζήτηση και τη διάκριση των λαϊκών παραμυθιών από άλλους τύπους ιστοριών. Οι εκπαιδευτές ξεκινούν τη δραστηριότητα χωρίζοντας τους συμμετέχοντες σε ομάδες των 2-3 ατόμων. Στη συνέχεια, τους παρέχονται τέσσερις (4) ιστορίες [Φύλλο Δραστηριότητας 1B] τις οποίες θα πρέπει να διαβάσουν και να καθορίσουν αν μια ιστορία πρέπει να θεωρηθεί (ή όχι) ως λαϊκό παραμύθι. Οι εκπαιδευτές μπορούν να παρέχουν καθοδήγηση στους συμμετέχοντες π.χ: "Μπορείτε να εντοπίσετε σε κάθε ιστορία στοιχεία λαϊκού παραμυθιού, όπως μύθους, θρύλους ή μοναδικά πολιτισμικά στοιχεία; Αν όχι, γιατί;

Μόλις ολοκληρωθεί αυτό το πρώτο μέρος της δραστηριότητας, οι εκπαιδευτές μπορούν να μοιραστούν με τους συμμετέχοντες το Φύλλο Δραστηριότητας 1C, να συζητήσουν τα κριτήρια ένταξης και αποκλεισμού ενός λαϊκού παραμυθιού για το Πρόγραμμα DigiFolk και να προβληματιστούν σχετικά με τις απαντήσεις τους όσον αφορά τις τέσσερις (4) ιστορίες που διάβασαν στο πρώτο μέρος της δραστηριότητας.

Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα εξής:

- Η ιστορία Α δεν είναι ένα λαϊκό παραμύθι αλλά μια σύντομη βιογραφία - προσωπική ιστορία της ερευνήτριας Amina Mohamed που μεγάλωσε σε μια περιθωριοποιημένη κοινότητα.
- Η ιστορία Β είναι ένα δημοφιλές λαϊκό παραμύθι στο πλαίσιο της Κύπρου. Αν και η Κύπρος δεν θεωρείται περιθωριοποιημένη

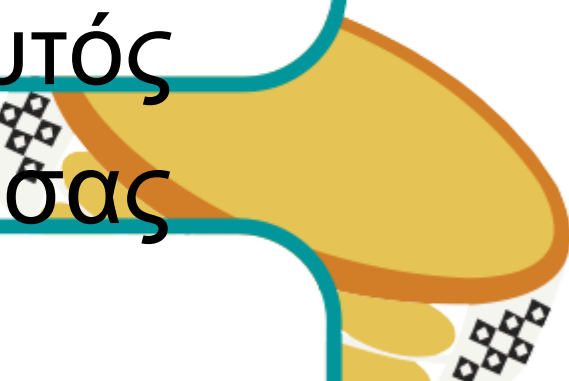

- κοινότητα. Έτσι, παρόλο που η ιστορία Β είναι ένα λαϊκό παραμύθι δεν πληροί τα κριτήρια ενός λαϊκού παραμυθιού για τους DigiFolk.
- Η ιστορία Γ είναι ένα λαϊκό παραμύθι περιθωριοποιημένης ομάδας. Η ιστορία του Mullah Nasruddin είναι προσαρμοσμένη από ένα ισλαμικό λαϊκό παραμύθι της Μέσης Ανατολής που αποδίδεται σε διάφορες χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Τουρκίας και της Συρίας.
  - Η ιστορία Δ δεν είναι λαϊκό παραμύθι. Το απόσπασμα επικεντρώνεται στα ήθη μιας ιστορίας και όχι στην πραγματική ιστορία. Είναι ένα απόσπασμα από μια συνέντευξη με δύο drag queens που πραγματοποιήθηκε στο drag bar (House of Scandal) που ανήκει στην Drag Queen 1: Mildred Scandal. Περίπου μισή ώρα μετά την έναρξη της συζήτησης και αφού οι δύο drag queens είπαν στην ομάδα DigiFolk ότι δεν υπάρχουν ιστορίες που να μπορούν να χαρακτηριστούν ως λαϊκά παραμύθια στην drag ή queer κοινότητα ή ότι οι ιστορίες που γνωρίζουν είναι προσωπικές ιστορίες coming out, που τους εκμυστηρεύτηκαν σε drag ή gay bars από άλλα μέλη της κοινότητας, αλλά οι οποίες, σύμφωνα με τους ίδιους, δεν είναι δικές τους ιστορίες για να τις μοιραστούν, οπότε δεν θα τις μοιράζονταν μαζί μας, ένας από τους συνεντευκτές -σε μια, όπως φαίνεται, τελική προσπάθεια να πάρει μια ιστορία- έκανε μια ερώτηση σχετικά με τα do's και τα dont's εμπνευσμένη από μια προηγούμενη συνέντευξη με έναν άνδρα από την Αγκόλα.

Φύλλο δραστηριότητας 1Α

Μπορείτε να θυμηθείτε ένα
λαϊκό παραμύθι, μια κοινή
ιστορία που ακούσατε ή σας
είπε κάποιος; Θα
μπορούσατε να τη
μοιραστείτε;

Αν πάτε πίσω στο χρόνο,
θα μπορούσατε να
θυμηθείτε ποιος ήταν αυτός
ο άνθρωπος και πότε σας
είπε αυτή την ιστορία;

Πώς γίνεται αυτό το άτομο
να σας είπε την ιστορία;

ΙΣΤΟΡΙΑ Α

Γεννήθηκα και μεγάλωσα στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (ΗΑΕ). Εθνοτικά, ωστόσο, είμαι παιδί δύο ομογενών. Η μητέρα μου γεννήθηκε και μεγάλωσε στην Ουγκάντα κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Idi Amin. Η οικογένειά της μετανάστευσε αργότερα στην Κένυα όταν ήταν δεκαέξι ετών λόγω των πολιτικών εντάσεων και της πιθανότητας διώξεων. Ο πατέρας μου, από την άλλη πλευρά, γεννήθηκε και μεγάλωσε στη Σομαλία. Μετακόμισε στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα πριν από τον εμφύλιο πόλεμο της Σομαλίας το 1991 με την ελπίδα να ξεκινήσει μια νέα και καλύτερη ζωή. Η οικογένειά του στη Σομαλία δεν ήταν τόσο τυχερή, καθώς οι περισσότεροι από αυτούς έζησαν από πρώτο χέρι το ξέσπασμα του πολέμου. Ευτυχώς, ο παππούς μου είχε στενούς οικογενειακούς φίλους στην Κένυα, οι οποίοι τον υποδέχθηκαν μαζί με τα εναπομείναντα παιδιά του στο σπίτι τους, καθώς ζητούσαν άσυλο. Για να δείξουν την ευγνωμοσύνη τους, οι παππούδες και οι γιαγιάδες μου συμφώνησαν να προσφέρουν τους πολλούς γιους τους σε γάμο στην οικογένεια που τους παρείχε ασφαλές καταφύγιο. Έτσι, οι πρεσβύτεροι και των δύο οικογενειών συμφώνησαν να παντρευτούν ο πατέρας μου (που τότε ζούσε στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα) και η μητέρα μου (που τότε ζούσε στην Κένυα). Μετά το γάμο, η μητέρα μου εγκατέλειψε το σπίτι της στην Ανατολική Αφρική, όπου ζούσε δεκατρία χρόνια, για να ξεκινήσει το νέο κεφάλαιο της ζωής της στα ΗΑΕ, μια χώρα για την οποία δεν γνώριζε τίποτα, ούτε και τη γλώσσα (αραβικά). Ίσως επειδή και οι δύο γονείς μου ένιωθαν τόσο ξένοι στα ΗΑΕ, όταν άρχισαν να γεννιούνται τα παιδιά τους, επέμειναν να διατηρήσουν την ατομική και τη συλλογική τους κουλτούρα. Έτσι, στο σπίτι, τα αδέρφια μου και εγώ μεγαλώσαμε μιλώντας σουαχίλι και μια μειονοτική διάλεκτο της σομαλικής γλώσσας. Επιπλέον, για να ευδοκιμήσουμε στα ιδιωτικά μας σχολεία στα ΗΑΕ, έπρεπε επίσης να μάθουμε και να είμαστε άριστοι στα αγγλικά και στα αραβικά. Παρόλο που η κουλτούρα του σπιτιού μου ήταν διπλά και αποφασιστικά αφρικανική και του σχολείου μου μεσανατολική, κάθε βιβλίο που διάβαζα στο σχολείο αφηγούνταν συγγραφείς από τις Ηνωμένες Πολιτείες ή την Αγγλία. Στην πραγματικότητα, όλοι οι χαρακτήρες σε κάθε βιβλίο ήταν λευκοί. Κοιτάζοντας πίσω τώρα, το βρίσκω αυτό αρκετά ειρωνικό, αφού τα ΗΑΕ είναι μια εθνοτικά ποικιλόμορφη χώρα- ωστόσο ήμουν αναγκασμένη να διαβάζω αυστηρά ομοιογενή λογοτεχνία. Με πίεζαν να διαβάσω αυτά τα βιβλία στο σχολείο με την πρόφαση της τελειοποίησης των αγγλικών μου. Παρόλο που τελικά τελειοποίησα τα αγγλικά μου, συνειδητοποίησα ότι η λογοτεχνία στην οποία εκτίθεμαι στο σχολείο όχι μόνο διαμόρφωσε την αντίληψή μου για τον κόσμο, αλλά επηρέασε επίσης άμεσα τη διαμόρφωση της ταυτότητάς μου.

Πηγή: www.scholarworks.gvsu.edu

ΙΣΤΟΡΙΑ Β

Ο Διγενής Ακρίτας ήταν ο πιο θαρραλέος από όλους τους Ακρίτες, οι οποίοι φύλαγαν τα σύνορα του Βυζαντίου. Προκάλεσαν φόβο και τρόμο στους Σαρακηνούς που έρχονταν από τα βουνά της Κεντρικής Ασίας. Η γιγάντια πέτρα που δεσπόζει στη θάλασσα και ονομάζεται "Πέτρα του Ρωμιού", συνδέεται με το μύθο του Διγενή Ακρίτα, από τον οποίο πήρε το όνομά της η περιοχή. Σύμφωνα με το θρύλο, ο Διγενής Ακρίτας, ο θρυλικός βυζαντινός ήρωας, κατά τη διάρκεια του 7ου - 10ου αιώνα, προκειμένου να απωθήσει τους Σαρακηνούς Άραβες, οι οποίοι ετοιμάζονταν να λεηλατήσουν την περιοχή, άρπαξε με το ένα του χέρι την οροσειρά της Κερύνειας με αποτέλεσμα να πάρει το σχήμα και το όνομα Πενταδάκτυλος (που σημαίνει πέντε δάχτυλα) και με το άλλο του χέρι σήκωσε έναν τεράστιο βράχο (την Πέτρα του Ρωμιού - Πέτρα του Ρωμιού) και τον πέταξε στη θάλασσα εναντίον

των Σαρακηνών που έφυγαν τρέχοντας.

Πηγή: www.cypruspost.post

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ

Ο μουλάς Νασρουντίν δούλευε στα χωράφια όλη μέρα. Ήταν κουρασμένος και ιδρωμένος και τα ρούχα και τα παπούτσια του ήταν γεμάτα λάσπη και λεκέδες. Ο πλουσιότερος άνθρωπος της πόλης είχε προσκαλέσει όλους να έρθουν να σπάσουν τη νηστεία τους στο σπίτι του εκείνο το βράδυ με μια τεράστια γιορτή. Ο Νασρουντίν ήξερε ότι θα αργούσε αν πήγαινε στο σπίτι του να αλλάξει τα ρούχα του πριν πάει στην πόλη. Αποφάσισε ότι ήταν καλύτερα να φτάσει με βρώμικα ρούχα παρά να αργήσει. Όταν έφτασε ο Νασρουντίν, ο πλούσιος άνοιξε την πόρτα και κοίταξε τον Νασρουντίν από πάνω μέχρι κάτω περιφρονητικά, από τα φθαρμένα, κουρελιασμένα ρούχα του μέχρι τα λασπωμένα παπούτσια του. Χωρίς να πει ούτε μια λέξη καλωσορίσματος, έκανε νόημα στον Νασρουντίν να μπει μέσα και απομακρύνθηκε απότομα. Ο Νασρουντίν εντάχθηκε στο πλήθος των ανθρώπων, που ήταν όλοι ντυμένοι με τα καλύτερα ρούχα τους. Τα τραπέζια ήταν φορτωμένα με όλα τα είδη των νόστιμων φαγητών. Παρά τις προσπάθειές του να βιαστεί, οι θέσεις ήταν όλες κατειλημμένες και κανείς δεν προσπάθησε να μετακινηθεί ή να κάνει χώρο για τον Νασρουντίν. Στην πραγματικότητα, κανείς δεν του πρόσφερε φαγητό. Οι υπόλοιποι καλεσμένοι τον αγνοούσαν τόσο πολύ που ο Νασρουντίν δεν μπορούσε να απολαύσει το φαγητό στο πιάτο του, όσο ωραία προετοιμασμένο και νόστιμο κι αν ήταν. Στην πραγματικότητα, μετά από λίγες μόνο μπουκιές, ο Nasruddin αισθάνθηκε τόσο άβολα που αποφάσισε να φύγει. Έσπευσε στο σπίτι του και άλλαξε τα καλύτερα ρούχα του, συμπεριλαμβανομένου ενός όμορφου παλτού. Ο Nasruddin επέστρεψε στη γιορτή και αυτή τη φορά ο οικοδεσπότης τον υποδέχτηκε με ένα τεράστιο χαμόγελο. "Περάστε, περάστε", χαιρέτησε ο οικοδεσπότης. Καθώς ο Νασρουντίν έμπαινε, οι άνθρωποι τον χαιρετούσαν και τον φώναζαν από όλες τις γωνιές της αίθουσας, καθώς τον καλούσαν να καθίσει κοντά τους και του πρόσφεραν φαγητό. Ο Νασρουντίν κάθισε ήσυχα. Παίρνοντας ένα παχουλό σύκο, το τοποθέτησε προσεκτικά στην τσέπη του παλτού του, λέγοντας: "Φάε, παλτό, φάε". Τάισε το παλτό φακές και ρεβίθια, ελιές και ψωμί, χούμους, φαλάφελ, κοτόπουλο και μοσχάρι - και το καλύτερο απ' όλα - τα επιδόρπια - χαλβά, ρολά με χουρμάδες, σύκα και μπακλαβά! Σύντομα όλοι στην αίθουσα κοιτούσαν τον Νασρουντίν και αναρωτιόντουσαν τι έκανε. Ο οικοδεσπότης έσπευσε να τον πλησιάσει. "Νασρουντίν, τι κάνεις; Γιατί ταΐζεις το παλτό σου με αυτόν τον τρόπο;" "Λοιπόν", απάντησε ο Νασρουντίν, "όταν πρωτοήρθα σε αυτή τη γιορτή με τα παλιά αγροτικά μου ρούχα, δεν ήμουν ευπρόσδεκτος. Κανείς δεν ήθελε να μου μιλήσει. Αλλά όταν άλλαξα αυτό το παλτό, ξαφνικά με υποδέχτηκαν θερμά. Έτσι συνειδητοποίησα ότι δεν ήμουν εγώ ευπρόσδεκτος σε αυτή τη γιορτή, αλλά τα ρούχα μου. Και έτσι ταΐζω το παλτό μου".

Πηγή: www.uua.org

ΙΣΤΟΡΙΑ Δ

Συνεντευξιαζόμενος 1: Κάτι για το οποίο είμαι περίεργος δεν είναι οι ιστορίες καθεαυτές, αλλά τα κοινά πράγματα που μοιράζονται σε όλη την κοινότητα- υποθέτω ότι δεν είναι ιστορίες, αλλά περισσότερο πράγματα που σας λένε οι άνθρωποι να κάνετε και τα οποία πρέπει να γνωρίζετε. Όπως κάναμε μια συνέντευξη την περασμένη εβδομάδα και ένα από τα πράγματα που του είπαν [ο ερωτώμενος] ως παιδί είναι ότι δεν βάζεις λεφτά στο τραπέζι. Υπάρχουν τέτοια πράγματα που σας λένε να μην κάνετε;

Mildred Scandal: Φυσικά και υπάρχουν: *μην βγάζετε την περούκα σας δημοσίως [γέλια] ή μην πετάτε τα παπούτσια σας, να φοράτε πάντα τακούνια.*

Συνεντευξιαζόμενος 2: και γιατί, γιατί για παράδειγμα δεν πετάτε την περούκα σας δημοσίως, τι είναι...

Σκάνδαλο Mildred [Drag Queen 1]: [γέλια και κουβέντα]. Νομίζω ότι πολλοί άνθρωποι δεν σε αναγνωρίζουν όταν είσαι ντυμένος drag.

Lola Lasagna [Drag Queen 2]: Νομίζω ότι έχει να κάνει με αυτό... Νομίζω ότι είναι κάτι πολύ παλιό- έχει να κάνει με την ψευδαίσθηση.

Συνεντευξιαζόμενος 1: Κάτι για το οποίο είμαι περίεργος δεν είναι οι ιστορίες καθεαυτές, αλλά τα κοινά πράγματα που μοιράζονται σε όλη την κοινότητα- υποθέτω ότι δεν είναι ιστορίες, αλλά περισσότερο πράγματα που σας λένε οι άνθρωποι να κάνετε και τα οποία πρέπει να γνωρίζετε. Όπως κάναμε μια συνέντευξη την περασμένη εβδομάδα και ένα από τα πράγματα που του είπαν [ο ερωτώμενος] ως παιδί είναι ότι δεν βάζεις χρήματα στο τραπέζι. Υπάρχουν τέτοια πράγματα που σας λένε να μην κάνετε;

Mildred Scandal: Φυσικά και υπάρχουν: *μην βγάξετε την περούκα σας δημοσίως [γέλια] ή μην πετάτε τα παπούτσια σας, να φοράτε πάντα τακούνια.*

Συνεντευξιαζόμενος 2: και γιατί, γιατί για παράδειγμα δεν πετάτε την περούκα σας δημοσίως, τι είναι...

Σκάνδαλο Mildred [Drag Queen 1]: [γέλια και κουβέντα]. Νομίζω ότι πολλοί άνθρωποι δεν σε αναγνωρίζουν όταν είσαι ντυμένος drag.

Lola Lasagna [Drag Queen 2]: Νομίζω ότι έχει να κάνει με αυτό... Νομίζω ότι είναι κάτι πολύ παλιό- έχει να κάνει με την ψευδαίσθηση.

Συνεντευξιαζόμενος 2: Και τι εννοείτε με την ψευδαίσθηση;

Lola Lasagna [Drag Queen 2]: [γέλια].

Συνεντευξιαζόμενος 2: Για να μην χαλάσει η ψευδαίσθηση εννοείτε;

Lola Lasagna [Drag Queen 2]: Ακριβώς ναι.

Σκάνδαλο Mildred [Drag Queen 1]: Λοιπόν, κάποια στιγμή υπάρχει ένα νούμερο για να μετατραπεί από drag σε άνθρωπο στη σκηνή

Συνεντευξιαζόμενος 2: Ωστε είναι μέρος της πράξης τότε...

Σκάνδαλο Mildred [Drag Queen 1]: [...] μπορείς να παίξεις μαζί της, αλλά νομίζω ότι είναι ένας παλιός κανόνας που λέει ότι δεν βγάζεις την περούκα σου έτσι...

Συνεντευξιαζόμενος 2: Το ίδιο και με τα παπούτσια και ούτω καθεξής;

Σκάνδαλο Mildred [Drag Queen 1]: Γέλια: Ναι, για μένα είναι [γέλια].

Πηγή: Digifolk - Groningen)

Κριτήρια ένταξης για το DifiFolk - Λαϊκά παραμύθια

Ιστορίες που:

- μοιράζονται εντός μιας ομάδας ("λαού") είτε σε επίπεδο κοινότητας (μακρο-επίπεδο), είτε σε υπο-ομάδες όπως τα οικογενειακά νοικοκυριά (μικροεπίπεδο),
- είναι κατ' αρχήν προφορικά αφηγούμενες, ακόμη και αν υπάρχουν σε γραπτή μορφή-• περιέχουν τουλάχιστον κάποιες πληροφορίες για τον "λαό",
- εμπίπτουν στις κατηγορίες των παραμυθιών, των θρύλων, των μύθων και κάθε άλλης υποκατηγορίας των λαϊκά παραμύθια,
- μοιράζονται μέσα σε μια "λαϊκή" που έχει περιθωριοποιηθεί στα πολιτικά πλαίσια στα οποία κατοικεί.

Κριτήρια αποκλεισμού για το DifiFolk - Λαϊκά παραμύθια

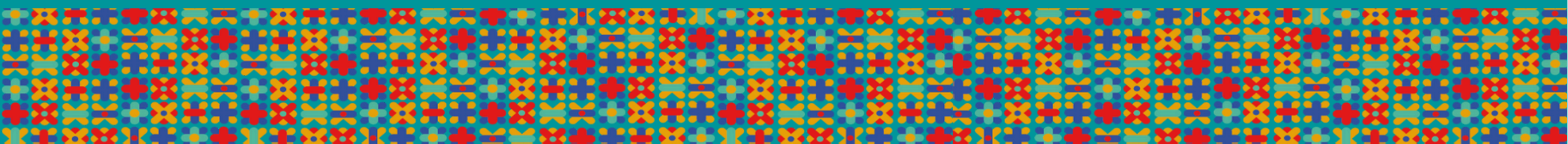
Ιστορίες που:

- δεν μοιράζονται εντός μιας ομάδας ("λαού") σε οποιοδήποτε επίπεδο (μακρο- ή μικροεπίπεδο), ή
- έχουν τεκμηριωθεί επίσημα- μπορούν να βρεθούν δημοσιευμένες σε οποιοδήποτε μέσο που είναι ευρέως διαδεδομένο. προσβάσιμο- ή
- σχηματίζουν προσωπικά ανέκδοτα που δεν περιέχουν πληροφορίες για τη "λαϊκή" ή• δεν μοιράζονται μεταξύ μιας "λαϊκής" που έχει βιώσει την περιθωριοποίηση.

2

ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

Προετοιμασία και υλικά

- Φύλλο δραστηριοτήτων [2A], [2B] Στυλό.

Οδηγίες | Δραστηριότητα 2.1

Η δραστηριότητα 2.1 έχει ως στόχο τη σκιαγράφιση του προφίλ των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων τις οποίες οι συμμετέχοντες θα ερευνήσουν και θα καταγράψουν. Οι εκπαιδευτές παρέχουν στους συμμετέχοντες (είτε ατομικά είτε σε ομάδες) το Φύλλο Δραστηριότητας 2A και συζητούν μαζί τους τα κριτήρια των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων-στόχων, για το έργο DigiFolk. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευτές προχωρούν με το Φύλλο Δραστηριότητας 2B, αφήνοντας αρκετό χρόνο στους συμμετέχοντες να εργαστούν για τη σκιαγράφιση του προφίλ των πιθανών στοχευμένων κοινοτήτων για το έργο. Οι εκπαιδευτές θα μπορούσαν να καθοδηγήσουν τους συμμετέχοντες ως εξής: "Σκεφτείτε το δικό σας πλαίσιο, αν έχετε ήδη προσεγγίσει ή αποφασίσει την κοινότητα και συμπληρώστε το ακόλουθο Φύλλο Δραστηριότητας." ή "Προσδιορίστε πιθανές κοινότητες τις οποίες θα θέλατε να εξερευνήσετε".

01

Περιθωριοποιημένες**κοινότητες δραστηριότητας****2A**

Οι περιθωριοποιημένες κοινότητες είναι εκείνες οι κοινότητες που έχουν ιστορικά αποκλειστεί από τη συμμετοχή, καθώς και εκείνες που εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν άλλα εμπόδια στη συμμετοχή στα κοινά.

02

Περιθωριοποιημένοι**πληθυσμοί**

Οι περιθωριοποιημένοι πληθυσμοί, που αναφέρονται επίσης ως ευάλωτοι, καταπιεσμένοι, υποεκπροσωπούμενοι ή υποκαταμετρημένοι, μπορεί να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, άτομα διαφορετικής φυλής, εθνοτήτων, πληθυσμούς με χαμηλό εισόδημα, άστεγους, LGBTQI+ και άτομα με αναπηρίες (Brutschy & Zachary, 2014).

03

**Περιθωριοποιημένες
κοινότητες που
περιλαμβάνονται στο
Digifolk**

Ευάλωτοι, καταπιεσμένοι, υποεκπροσωπούμενοι ή υποκαταμετρημένοι, και οι οποίοι είτε έχουν ιστορικά αποκλειστεί από τη συμμετοχή είτε αντιμετωπίζουν άλλα εμπόδια για τη συμμετοχή τους στα πολιτικά πλαίσια στα οποία κατοικούν.

Οι κοινότητες που έχουν εμπλακεί σε πρακτικές προφορικής αφήγησης μέσω των οποίων μοιράζονται και μεταδίδουν τις παραδόσεις, τις αξίες, τις κοσμοθεωρίες, τα έθιμα, τη λαϊκή σοφία, μέσω ιστοριών (λαϊκά παραμύθια), όπως αυτά ορίστηκαν παραπάνω.

04

**Κοινότητες που
αποκλείονται στο Digifolk**

Κοινότητες οι οποίες δεν έχουν βιώσει καμία μορφή αποκλεισμού στα πολιτικά πλαίσια στα οποία ανήκουν και κοινότητες στις οποίες δεν εμπλέκονται στη μετάδοση ιστοριών για το "λαό".

Τι γίνεται με τις εθνοτικές, φυλετικές ή θρησκευτικές μειονότητες που δεν έχουν περιθωριοποιηθεί ιστορικά, καθώς είναι νέες σε ένα αστικό πλαίσιο; (π.χ. πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο), δεν περιθωριοποιούνται συστηματικά ή σκόπιμα, αλλά είναι μάλλον στο απυρόβλητο και σιωπηλές (όπως οι Λατίνες στο Γκρόνινγκεν);

Αποφασίσαμε να αντιμετωπίσουμε αυτές τις περιπτώσεις με έναν πιο εκ των κάτω προς τα πάνω και κατά περίπτωση τρόπο. Κατ' αρχήν, κάθε κοινότητα που παραμένει στο απυρόβλητο είναι επιρρεπής στην ίδια ψυχολογική μοίρα με τις κοινότητες που περιθωριοποιούνται σκόπιμα. Η προκατάληψη μπορεί να είναι αποτέλεσμα άγνοιας, όσο και αποτέλεσμα αντιπαραθετικών διαομαδικών σχέσεων.

Φύλλο δραστηριότητας

2B

Προφίλ της περιθωριοποιημένης κοινότητας του έργου

WHO

Τι κάνει αυτή την ομάδα κοινότητα;
(ιστορική | σύγχρονη)

Με ποιους τρόπους η κοινότητα
περιθωριοποιείται;

Τι κάνει την κοινότητα σχετική | σημαντική για
την τοπική κοινωνία;

Πώς θα περιγράφατε την κοινότητα ως προς το
μέγεθός της (στην εξοχή, στην πόλη);

WHERE

Πού/σε ποια μέρη μπορούμε να
τοποθετήσουμε αυτή την κοινότητα;
(πιθανοί δρόμοι, γειτονιές, τύπος
καταλύματος κ.λπ.)

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Φύλο, Κοινωνική τάξη, Ηλικίες, Επίπεδο
εκπαίδευσης, Ιδεολογίες

Ποιοι είναι οι δεσμοί αυτής της κοινότητας;
(αλληλεγγύη, συνοχή)

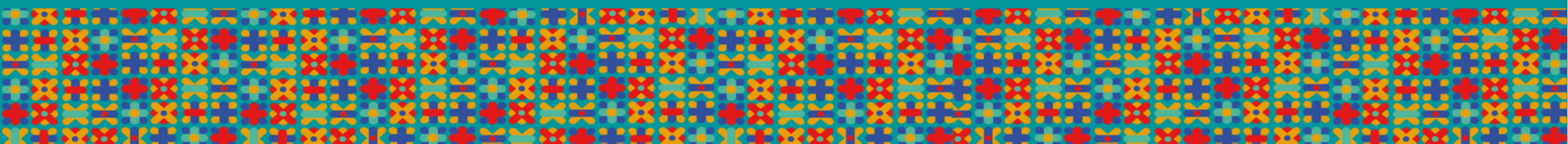
Τι γλώσσα/ες μιλούν;

3

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΟ

Προετοιμασία και υλικά

- Φύλλα δραστηριοτήτων [3A], [3B], [3C], [3D], [3E], [3F], [3G]
- Στυλό

Οδηγίες | Δραστηριότητα 3.1

Η δραστηριότητα 3.1 αποτελεί μια εισαγωγή στη θεωρητική έννοια των κοινωνικών δικτύων, τα χαρακτηριστικά τους και τη σημασία τους στην έρευνα. Οι εκπαιδευτές θα μπορούσαν να ξεκινήσουν μοιράζοντας στους συμμετέχοντες το Φύλλο Δραστηριότητας 3Α και συζητώντας μαζί τους το ρόλο και τη λειτουργικότητα των επαφών στα κοινωνικά δίκτυα.

Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη ότι οι επαφές μπορεί να είναι είτε άτομα είτε πηγές μέσω των οποίων οι συμμετέχοντες μπορούν να δημιουργήσουν συνδέσεις ή να συλλέξουν πληροφορίες για συγκεκριμένες περιθωριοποιημένες κοινότητες.

Οδηγίες | Δραστηριότητα 3.2

Οι εκπαιδευτές δίνουν στους συμμετέχοντες το Φύλλο Δραστηριότητας 3B εξηγώντας τον σκοπό της δραστηριότητας: να χαρτογραφήσετε το ερευνητικό σας δίκτυο, συμπεριλαμβανομένων των ανθρώπων και των τόπων που παίζουν σημαντικό ρόλο στις ερευνητικές σας προσπάθειες. Αναφέρετε ότι η άσκηση αυτή θα βοηθήσει στον εντοπισμό πιθανών συνδέσεων, συνεργασιών και πόρων. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να σχεδιάσουν ή να γράψουν τα ονόματα των ατόμων που θα μπορούσαν ενδεχομένως να αποτελούν μέρος του ερευνητικού τους δικτύου και γεωγραφικές τοποθεσίες για να αναπαραστήσουν τα μέρη που θα μπορούσαν να είναι απαραίτητα για την έρευνα. Μόλις ολοκληρωθεί η χαρτογράφηση, ζητήστε από κάθε συμμετέχοντα να μοιραστεί εν συντομία τον χάρτη του ερευνητικού του δικτύου με την ομάδα. Ενθαρρύνετέ τους να εξηγήσουν τη σημασία των συνδέσεων και των τόπων που συμπεριέλαβαν.

Οδηγίες | Δραστηριότητα 3.3

Η δραστηριότητα 3.3 αποσκοπεί στην κατανόηση της θεωρητικής έννοιας των gate-openers και των gate-keepers που θα μπορούσαν να διευκολύνουν τους ερευνητές να αποκτήσουν πρόσβαση στην κοινότητα. Οι εκπαιδευτές μπορούν να ξεκινήσουν αυτή τη δραστηριότητα παρέχοντας μια επισκόπηση της χρησιμότητας των gate-openers και των gatekeepers για την απόκτηση πρόσβασης στην περιθωριοποιημένη κοινότητα (-ies), όπως περιγράφεται στο Φύλλο Δραστηριότητας 3Γ. Συζητήστε τη σημασία της οικοδόμησης εμπιστοσύνης και της ανάπτυξης σχέσεων με αυτούς τους φύλακες-πύλες για την απόκτηση εισόδου στην κοινότητα.

Οδηγίες | Δραστηριότητα 3.4

Η δραστηριότητα 3.4 έχει ως στόχο να διερευνήσει ποιος και πώς (π.χ. προσωπικά, μέρη, θεσμοί, μέσα κοινωνικής δικτύωσης) θα μπορούσε να είναι η πιθανή επαφή τους με την κοινότητα/τις κοινότητες που θα ήθελαν να πάρουν συνέντευξη. Οι εκπαιδευτές μπορούν να δώσουν στους συμμετέχοντες το Φύλλο Δραστηριότητας 3D στους συμμετέχοντες. Οι συμμετέχοντες θα εμπλακούν σε μια δραστηριότητα καταιγισμού ιδεών για να εντοπίσουν πιθανά πρόσωπα-κλειδιά ή άτομα που θα μπορούσαν να βοηθήσουν στην πρόσβαση σε μια συγκεκριμένη κοινότητα για ερευνητικούς σκοπούς. Αυτά θα μπορούσαν να είναι άτομα που έχουν διασυνδέσεις, επιρροή ή γνώσεις σχετικές με την κοινότητα ή το θέμα. Ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να σκεφτούν ευρέως και να εξετάσουν διάφορες κατηγορίες προσώπων-κλειδιά ή ατόμων που ανοίγουν τις πύλες, όπως ηγέτες της κοινότητας, μέλη με επιρροή ή άτομα με προσωπικές διασυνδέσεις. Ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να εξηγήσουν τις επιλογές τους, να συζητήσουν τυχόν προκλήσεις που αναμένουν και να ανταλλάξουν στρατηγικές για τη δημιουργία δεσμών με τις κοινότητες που έχουν εντοπιστεί. Στη συνέχεια, μοιραστείτε στους συμμετέχοντες το Φύλλο Δραστηριότητας 3E προκειμένου να αναλύσουν τη φωτογραφία που περιλαμβάνει έναν gate-opener και έναν ερευνητή.

Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να ενθαρρύνουν τους συμμετέχοντες να εξετάσουν διάφορες πηγές, όπως προσωπικές γνωριμίες, τοπικά ιδρύματα, κοινοτικές οργανώσεις, πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης ή μέρη όπου συγκεντρώνονται μέλη της κοινότητας. Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να σκεφτούν στρατηγικές ή μεθόδους που μπορούν να χρησιμοποιήσουν για να βρουν και να προσεγγίσουν πιθανές επαφές. Οι συμμετέχοντες θα πρέπει επίσης να προβληματιστούν σχετικά με τη δική τους θέση μέσα στο κοινωνικό δίκτυο με το οποίο προσπαθούν να συνδεθούν.

Οδηγίες | Δραστηριότητα 3.5

Η δραστηριότητα 3.5 αποσκοπεί στην κατανόηση του ρόλου του ερευνητή εντός των κοινοτήτων και του συνολικού πλαισίου μιας συγκεκριμένης κοινότητας. Δώστε στους συμμετέχοντες το Φύλλο Δραστηριότητας 3ΣΤ. Η δραστηριότητα περιλαμβάνει τη διαδικασία πρόσβασης στην κοινότητα, κατανόησης και ανάλυσης μιας φωτογραφίας σε ερευνητικό πλαίσιο. Η φωτογραφία περιλαμβάνει άτομα όπως οι ερευνητές, και οι συμμετέχοντες - ερωτώμενοι που σχετίζονται άμεσα με τη μελέτη. Κατά τη διάρκεια της ανάλυσης της φωτογραφίας, θα πρέπει να δοθεί προσοχή και στο φόντο της φωτογραφίας. Αξιοσημείωτα αντικείμενα, αφίσες ή ρυθμίσεις στο φόντο μπορούν να προσφέρουν πολύτιμο πλαίσιο για την έρευνα που παρουσιάζεται. Με την εξέταση του φόντου και των οπτικών ενδείξεων, μπορεί κανείς να αποκτήσει πληροφορίες για το περιβάλλον ή το πλαίσιο της έρευνας. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με την τοποθεσία ή οποιαδήποτε άλλα στοιχεία που υποδεικνύουν το περιβάλλον της έρευνας.

Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους ότι οι γυναίκες με τις λευκές και κίτρινες μπλούζες είναι οι ερευνητές, ενώ τα υπόλοιπα άτομα είναι οι συμμετέχοντες στην έρευνα.

Κοινωνικά δίκτυα

Ένα κοινωνικό δίκτυο μπορεί να θεωρηθεί ως ένας απεριόριστος ιστός δεσμών που εκτείνεται σε ολόκληρη την κοινωνία, συνδέοντας τους ανθρώπους μεταξύ τους. Στόχος η κατανόηση του ρόλου του δικτύου στα πρότυπα της (γλωσσικής) παραλλαγής και στους μηχανισμούς της (γλωσσικής) αλλαγής (Milroy & Milroy, 1992).

Χαρακτηριστικά των κοινωνικών δικτύων

Δομικό (σχήμα και μοτίβο) και αλληλεπιδραστικό (τύπος

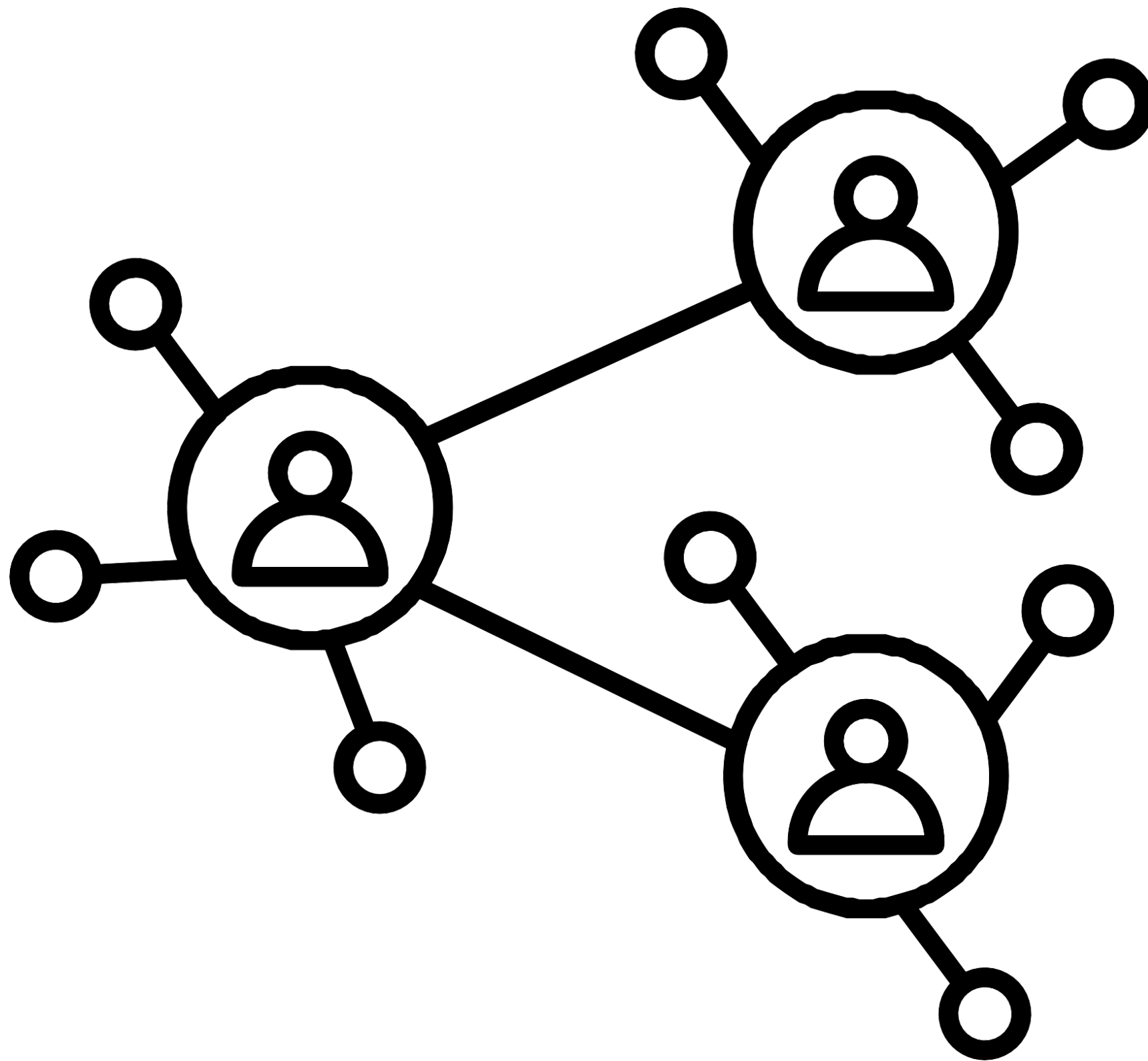
δεσμών)ο Τύπος δεσμών, πυκνότητα (όλοι γνωρίζονται μεταξύ τους).

- ο Εδαφικοί/γεωγραφικοί περιορισμοί
- ο Παρατηρήσιμοι δείκτες ισχύος του δικτύου

Σημασία των κοινωνικών δικτύων

- Τα στενά δίκτυα διατηρούν και επιβάλλουν τις τοπικές συμβάσεις και νόρμες, μπορούν να αποτελέσουν μέσο εναντίωσης στις κυρίαρχες θεσμοθετημένες και τυποποιημένες νόρμες.
- Για κοινότητες με θρησκευτικά προβλήματα/φύση η προσέγγιση των κοινωνικών δικτύων μπορεί συχνά να είναι ο μόνος τρόπος εισόδου στον τομέα.

Το δίκτυό μου (άνθρωποι και μέρη) στον τομέα της έρευνας

Ο ρόλος των Gate Openers και των Gate Keepers

Στην εθνογραφική έρευνα, οι φορείς που ανοίγουν τις πύλες και οι φύλακες διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην παροχή πρόσβασης και στη διευκόλυνση της εισόδου στο ερευνητικό πεδίο ή σε συγκεκριμένες κοινότητες. Χρησιμεύουν ως σημαντικοί μεσάζοντες μεταξύ του ερευνητή και της κοινότητας που μελετάται. Ακολουθούν παραδείγματα των gate-openers και gatekeepers στην εθνογραφική έρευνα, μαζί με πραγματικές αναφορές:

- **Τα άτομα που ανοίγουν τις πύλες** είναι άτομα που βοηθούν τους ερευνητές να αποκτήσουν αρχική πρόσβαση σε μια κοινότητα ή ένα πεδίο. Μπορεί να παρέχουν συστάσεις, να εγγυώνται για την αξιοπιστία του ερευνητή ή να διευκολύνουν τις επαφές με τους βασικούς πληροφοριοδότες. Σε μια εθνογραφική μελέτη σχετικά με τις συμμορίες του δρόμου στο Σικάγο, ο Anderson (1999) υπογραμμίζει το ρόλο ενός gate-opener με το όνομα "Eddie". Ο Eddie, πρώην μέλος συμμορίας που μετατράπηκε σε οργανωτή της κοινότητας, παρείχε στον ερευνητή πρόσβαση στα μέλη της συμμορίας, εγγυήθηκε για τις προθέσεις του και βοήθησε στην εδραίωση εμπιστοσύνης στην κοινότητα.
- **Οι φύλακες** είναι άτομα που ελέγχουν ή ρυθμίζουν την πρόσβαση σε μια κοινότητα ή έναν τομέα. Κατέχουν θέσεις εξουσίας ή επιρροής μέσα στην κοινότητα και μπορούν να χορηγούν ή να αρνούνται την άδεια στους ερευνητές να διεξάγουν τις μελέτες τους. Στην έρευνά της σε κοινότητες ιθαγενών στο Εκουαδόρ, η Nash (2014) συνάντησε gatekeepers με τη μορφή των ηγετών της κοινότητας. Αυτοί οι gatekeepers κατείχαν την εξουσία λήψης αποφάσεων και ήταν υπεύθυνοι για την παραχώρηση ή την άρνηση πρόσβασης των ερευνητών στην κοινότητα. Η οικοδόμηση εμπιστοσύνης και η ανάπτυξη σχέσεων με αυτούς τους φύλακες ήταν ζωτικής σημασίας για την είσοδο στην κοινότητα.

Οι ανοιχτές και οι κλειστές πύλες είναι σημαντικά ζητήματα στην εθνογραφική έρευνα, καθώς επηρεάζουν σημαντικά την ικανότητα του ερευνητή να δημιουργήσει συνδέσεις, να αποκτήσει πρόσβαση σε κοινότητες και να διεξάγει ουσιαστικές μελέτες. Η οικοδόμηση σχέσης και εμπιστοσύνης με αυτά τα άτομα-κλειδιά μπορεί να ενισχύσει σημαντικά την εμπειρία και την κατανόηση των κοινοτήτων που μελετώνται από τον ερευνητή.

Ποιοι και πώς (π.χ. προσωπικά, μέρη, ιδρύματα, μέσα κοινωνικής δικτύωσης) μπορείτε να εντοπίσετε άτομα που θα μπορούσαν να αποτελέσουν την επαφή σας με την κοινότητα/τις κοινότητες;

Πού τοποθετείτε τον εαυτό σας μέσα στο δίκτυο; Περιγράψτε τη θέση σας.

Θέση:

Q1: Ποιος μπορεί να λειτουργήσει ως gateopener σε μια κοινότητα;

Q2: Χαρακτηριστικά του gateopener

Q3: Ποιος νομίζετε ότι είναι ο ανοιγόμενος πύλης στη φωτογραφία; Γιατί;

Q4: Τι σημαίνει gatekeeper;

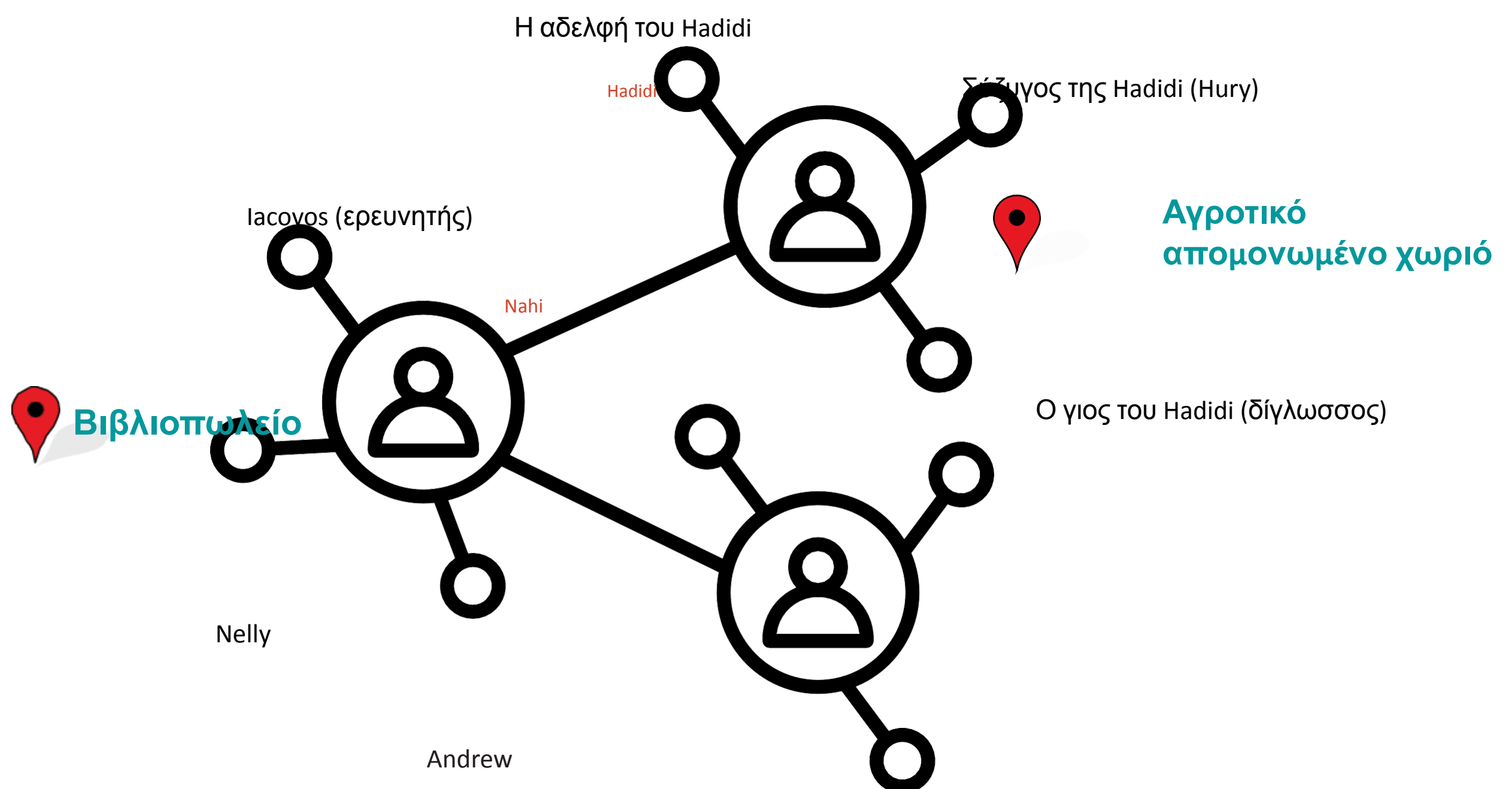

ΑΝΘΡΩΠΟΙ - ΤΟΠΟΙ ΚΑΙ ΠΛΟΪΓΗΣΗ

Πρόγραμμα της Βρετανικής Ακαδημίας: British British British British British Company: Greek in enclave communities: Greek in enclave communities: Μιλώντας τη γλώσσα του άλλου. Η περίπτωση των ομιλητών της Ρωμείκας στην Κύπρο.

Παράδειγμα δικτύωσης

"Ο Ιάκωβος, φίλος ερευνητής, έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη διευκόλυνση της πρόσβασής μας στην κοινότητα. Το πρόσωπο-κλειδί σε αυτή τη διαδικασία ήταν η Nelly. Μια μέρα, συνοδευόμενοι από τον Iacovos, επισκεφθήκαμε το βιβλιοπωλείο όπου εργαζόταν η Nahi. Η Nahi μας συνέστησε να επικοινωνήσουμε με την Hadidi, η οποία έτυχε να είναι η μητέρα της Alison. Για να έρθει σε επαφή με τη Hadidi, η Nelly απευθύνθηκε στον Andreas, έναν κοινό φίλο της Nelly και της Hadidi. Ο Ανδρέας λειτούργησε ως μεσολαβητής, συνδέθηκε με τη Hadidi και την ενημέρωσε για την έρευνά μας και τον σκοπό της. Μέσω του Ανδρέα, κανονίσαμε μια συνάντηση με τη Hadidi σε ένα αγροτικό, απομονωμένο χωριό, όπου πραγματοποιήσαμε τη συνέντευξη. Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, συναντήσαμε επίσης την αδελφή της Hadidi, η οποία ήταν παρούσα στο σπίτι. Αρχικά, δεν συναντήσαμε τον σύζυγο της Hadidi. Τόσο οι συμμετέχοντες όσο και η ερευνήτρια μιλούσαν άπταιστα την ίδια γλώσσα, επιτρέποντας την εναλλαγή κωδικών κατά τη διάρκεια της συζήτησης. Επιπλέον, είχαμε ένα εξωτερικό πρόσωπο που χρησίμευσε ως μεταφραστής".

Q1: Ποιοι είναι οι συμμετέχοντες;

Q2: Ποιος είναι ο ερευνητής/οι ερευνητές;

Q3: Τι παρατηρείτε στο παρασκήνιο;

Q4: Ποιες πληροφορίες μπορούμε να πάρουμε για το περιβάλλον/περιβάλλον;

4

ΜΕΘΟΔΟΙ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Προετοιμασία και υλικά

- Φύλλα δραστηριοτήτων [4A], [4B], [4C], [4D] Στυλό.

Οδηγίες | Δραστηριότητα 4.1

Η δραστηριότητα 4.1 εισάγει τους συμμετέχοντες στην έννοια των ποιοτικών μεθόδων συλλογής δεδομένων. Οι εκπαιδευτές θα μπορούσαν να χωρίσουν τους συμμετέχοντες σε μικρές ομάδες και να αναθέσουν σε κάθε ομάδα το Φύλλο Δραστηριότητας 4A.

Αναθέστε σε κάθε ομάδα να:

- Να ερευνήσετε και να συζητήσετε τη μέθοδο συλλογής δεδομένων που σας έχει ανατεθεί, συμπεριλαμβανομένου του σκοπού, των πλεονεκτημάτων, των περιορισμών και των πρακτικών εκτιμήσεων,
- να προσδιορίσετε ένα υποθετικό ερευνητικό σενάριο ή θέμα στο οποίο η μέθοδος συλλογής δεδομένων που σας έχει ανατεθεί θα ήταν η καταλληλότερη,
- καταιγισμός ιδεών και σκιαγράφηση των συγκεκριμένων βημάτων ή κατευθυντήριων γραμμών για την εφαρμογή της μεθόδου συλλογής δεδομένων στο σενάριό τους.

Διαθέστε καθορισμένο χρόνο για τις ομαδικές συζητήσεις. Μόλις λήξει ο χρόνος, ζητήστε από κάθε ομάδα να παρουσιάσει τα συμπεράσματά της στην ευρύτερη ομάδα, εστιάζοντας στην καθορισμένη μέθοδο συλλογής δεδομένων και την εφαρμογή της στο υποθετικό ερευνητικό σενάριο. Ολοκληρώστε τη δραστηριότητα συνοψίζοντας τα βασικά σημεία και τονίζοντας την ποικιλομορφία των μεθόδων συλλογής ποιοτικών δεδομένων, αναδεικνύοντας τις δυνατότητές τους για τη συλλογή πληροφοριών σε βάθος σε διαφορετικά ερευνητικά πλαίσια.

Οδηγίες | Δραστηριότητα 4.2

Στόχος της δραστηριότητας 4.2 είναι να παράσχει πρακτικές κατευθυντήριες γραμμές για τη συλλογή ιστοριών μέσω συνεντεύξεων ποιοτικής έρευνας. Συζητήστε με τους συμμετέχοντες τα βασικά σημεία του Φύλλου Δραστηριότητας 4B. Το επίκεντρο της δραστηριότητας είναι η διασφάλιση υψηλής ποιότητας ηχογραφήσεων με τη χρήση επαγγελματικού εξοπλισμού ηχογράφησης, όπως ψηφιακά φωνητικά μαγνητόφωνα και μικρόφωνα. Επιπλέον, συζητήστε με τους συμμετέχοντες εάν ένας διερμηνέας της κοινότητας θα μπορούσε να λειτουργήσει ευεργετικά για την αποτελεσματική

επικοινωνία με τους συνεντευξιαζόμενους που μπορεί να έχουν μητρική γλώσσα η οποία δεν είναι γνωστή στον/στην ερευνητή/τρια. Ακολουθώντας αυτά τα βήματα, οι ερευνητές μπορούν να βελτιώσουν την ποιότητα των ηχογραφήσεών τους και να συλλέξουν πολύτιμες πληροφορίες από τις συνεντεύξεις της ποιοτικής έρευνας.

Οδηγίες | Δραστηριότητα 4.3

Η δραστηριότητα 4.3 έχει σχεδιαστεί για να βοηθήσει τους συμμετέχοντες να εξασκηθούν και να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους στη διεξαγωγή μιας ερευνητικής συνέντευξης με τη χρήση ενός πρωτοκόλλου ημιδομημένης συνέντευξης. Στόχος είναι να δημιουργηθεί ένα ρεαλιστικό και διαδραστικό σενάριο που μιμείται τη διαδικασία των πραγματικών ερευνητικών συνεντεύξεων. Οι εκπαιδευτές θα μπορούσαν να χωρίσουν τους συμμετέχοντες σε ομάδες των 4-5 ατόμων. Ένας ή δύο συμμετέχοντες σε κάθε ομάδα μπορούν να έχουν το ρόλο του συνεντευκτή και οι υπόλοιποι να είναι οι ερωτώμενοι.

Δώστε στους συνεντευκτές ένα αντίγραφο των ερωτήσεων του πρωτοκόλλου συνέντευξης (Φύλλο Δραστηριότητας 4Γ). Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι συμμετέχοντες κατανοούν τις ερωτήσεις και τους στόχους της συνέντευξης. Οι συνεντευκτές θα πρέπει να ακολουθήσουν το πρωτόκολλο συνέντευξης και να θέσουν στους ερωτώμενους μια σειρά ερωτήσεων. Οι συνεντευξιαζόμενοι θα πρέπει να απαντούν σαν να είναι πραγματικά μέλη μιας κοινότητας και να δίνουν στοχαστικές, σχετικές απαντήσεις. Να εναλλάσσετε τους συνεντευκτές και τους ερωτώμενους έτσι ώστε κάθε συμμετέχων να έχει την ευκαιρία να παίξει και τους δύο ρόλους.

Μετά την ολοκλήρωση της δραστηριότητας συζητήστε με τους συμμετέχοντες

- τα εξής: • Τι πήγε καλά και τι θα μπορούσε να βελτιωθεί;
- Ποιες προκλήσεις αντιμετωπίσατε κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού ρόλων;

Οδηγίες | Δραστηριότητα 4.4

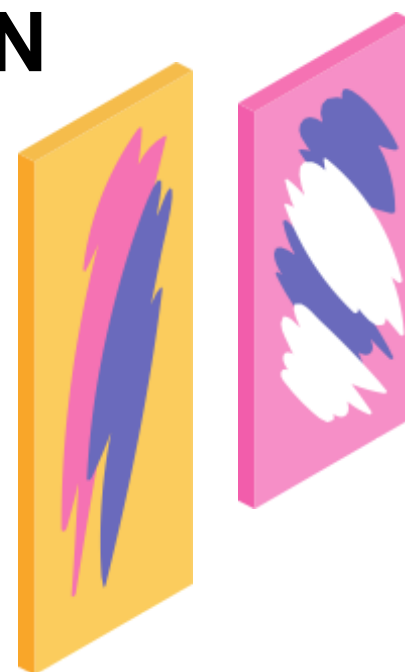
Συνεχίστε τη συνεδρία δραστηριότητας συζητώντας το Φύλλο Δραστηριότητας 4Δ. Στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να διερευνήσετε και να κατανοήσετε μέσω παραδειγμάτων, εναλλακτικές προσεγγίσεις (αντί για ατομικές συνεντεύξεις) για τη συλλογή ποιοτικών δεδομένων, όπως η κριτική εθνογραφία επιδόσεων. Χρησιμοποιώντας την κριτική εθνογραφία επιδόσεων, οι ερευνητές συμμετέχουν σε κοινωνικά εμπλεκόμενη έρευνα που υπερβαίνει τις παραδοσιακές μεθόδους.

ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Ατομικές συνεντεύξεις

Υποβολή εξ αποστάσεως
(καταγεγραμμένη/γραπτή)

Ομαδικές συζητήσεις και
συνεντεύξεις

Εκδηλώσεις (φεστιβάλ)

Αναγνώσεις ιστοριών

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

1. Χρησιμοποιήστε επαγγελματικό εξοπλισμό εγγραφής

Για να αποφύγετε τη χαμηλή ένταση του ήχου λόγω της απόστασης των ηχείων από τη συσκευή εγγραφής και τον θόρυβο του περιβάλλοντος που βγαίνει πολύ δυνατά στην εγγραφή, επιλέξτε ένα καλό ψηφιακό φωνητικό καταγραφικό και ένα ζεύγος μικροφώνων τύπου lavalier για την εγγραφή των συνεντεύξεων - ένα για τον ερωτώμενο και ένα για εσάς.

2. Πάρτε τη βοήθεια ενός διερμηνέα

Αυτό το πρόσωπο μπορεί να είναι a επαγγελματίας Διερμηνέας ή κάποιος από το κοινό του συνεντευξιαζόμενου που μπορεί να σας βοηθήσει να κάνετε ερωτήσεις και να απαντήσετε σε μια συσκευή εγγραφής.

3. Επιλέξτε την κατάλληλη τοποθεσία

Ο θόρυβος του παρασκήνιου - όπως τα αυτοκίνητα που περνούν, τα γέλια των παιδιών, οι ήχοι σε ένα τραπέζι, οι άνθρωποι που μιλούν σε γειτονικά τραπέζια - όλα αυτά τείνουν να πνίγουν τις φωνές των ηχείων σε μια ηχογράφηση. Όπου είναι δυνατόν, προσπαθήστε να επιλέξετε ένα κλειστό δωμάτιο για τις ποιοτικές συνεντεύξεις σας. Βεβαιωθείτε ότι πρόκειται για έναν χώρο όπου τόσο εσείς ως ερευνητής όσο και ο/η συμμετέχων/ουσα αισθάνονται άνετα .

4. Παροχή κατευθυντήριων γραμμών στον ερωτώμενο

Ο ρυθμός ομιλίας είναι ένας μεγάλος παράγοντας για τη σαφήνεια της ομιλίας. Πριν ξεκινήσετε μια ποιοτική συνέντευξη, πείτε στον ερωτώμενο ότι θα καταγράψετε την κλήση/συζήτηση και ζητήστε του να μιλήσει αργά και δυνατά, απευθείας στο μαγνητόφωνο ή στο μικρόφωνο.

5. Ζητήστε από τους ομιλητές να ταυτοποιηθούν

Εάν υπάρχουν πολλοί συνεντευξιαζόμενοι σε μια ενιαία ποιοτική συνέντευξη, μπορεί να είναι δύσκολο να εντοπιστούν οι διαφορετικοί ομιλητές κατά την αναπαραγωγή του ήχου ή κατά τη μεταγραφή.

Για να το αποφύγετε αυτό, ζητήστε από κάθε ομιλητή να αναφέρει το όνομά του πριν

απαντήσει, για παράδειγμα "Είμαι ο Τομ, η άποψή μου για το θέμα αυτό είναι λίγο διαφορετική...".

Αυτά τα βήματα θα βελτιώσουν την ποιότητα των ηχογραφήσεών σας και τελικά θα σας βοηθήσουν να συγκεντρώσετε περισσότερες πληροφορίες από τις συνεντεύξεις σας για την ποιοτική έρευνα.

Πηγή: <https://www.indianscribes.com/how-to-record-qualitative-interviews/>

Πρωτόκολλο συνέντευξης

1. Παρουσιάζουμε τους εαυτούς μας

- Καλώς ήρθατε το _____ τους συμμετέχοντες και εν συντομία εξηγήστε το στο _____ τους ποιος είναι ο εσείς είστε, ποιος είσαι εκπροσωπείτε.
- Δώστε μια σύντομη εξήγηση για το έργο (τι αφορά το έργο, ποιοι είναι οι στόχοι του).
- Ενημερώστε τους συμμετέχοντες ότι η συζήτηση θα καταγραφεί σε βίντεο.

Σύντομη επεξήγηση του έργου DigiFolk: Στόχος του έργου DigiFolk είναι η συλλογή, η επιμέλεια και η ψηφιοποίηση λαϊκών παραμυθιών από περιθωριοποιημένες ομάδες που κατοικούν στις πόλεις που συμμετέχουν στο έργο (Λευκωσία, Βελιγράδι, Άγκυρα και Γκρόνινγκεν), προκειμένου οι ιστορίες αυτές να είναι εύκολα προσβάσιμες και ελεύθερα διαθέσιμες σε όλους, ιδίως στους κατοίκους των πόλεων αυτών. Η παραδοχή μας είναι ότι με τη συλλογή, την επιμέλεια, την ψηφιοποίηση και την κοινή χρήση των πολιτιστικών προϊόντων των κοινοτήτων επιτυγχάνουμε δύο βασικούς στόχους. Ο ένας είναι να δώσουμε φωνή σε ομάδες που βρίσκονται στο περιθώριο στα πλαίσια της έρευνάς μας, συμβάλλοντας έτσι στην ενδυνάμωσή τους. Ο δεύτερος στόχος είναι να προσφέρουμε σε άλλες κοινωνικές ομάδες, ιδίως στις κυρίαρχες ομάδες σε αυτές τις περιοχές, την ευκαιρία να γνωρίσουν αυτές τις κοινότητες, μέσω της έκθεσης στις ιστορίες τους. Ο απώτερος στόχος του έργου είναι να αναβαθμίσει την ιδέα της κοινής ανθρωπιάς, προωθώντας παράλληλα την εμπλοκή των πολιτών και τον πολιτισμικό πλούτο.

2. Ερωτήσεις προθέρμανσης

- Από πού είσαι;
  - Πόσο καιρό ζείτε εδώ;
  - Όταν ακούτε τη λέξη "ιστορία" τι σας έρχεται στο μυαλό; •
- Ακούσατε ιστορίες όταν ήσασταν παιδί;

3. Ανάδειξη ιστοριών

- Υπάρχει κάποια ιστορία/ λαϊκό παραμύθι που τα μέλη της οικογένειας (π.χ. γιαγιά, γονείς) ή άλλα μέλη της κοινότητας μοιράζονταν/ συνήθιζαν να σας λένε (στο σπίτι ή σε ειδικές περιστάσεις;)
- Θα θέλατε να μοιραστείτε αυτή την ιστορία μαζί μας;
- Μπορείτε να θυμηθείτε παρόμοιες ιστορίες από την παιδική σας ηλικία ή κατά τη διάρκεια οικογενειακών ή άλλων κοινωνικών/κοινοτικών συγκεντρώσεων;

Πρωτόκολλο συνέντευξης

Σε περίπτωση που ο συμμετέχων δεν παρέχει μια ιστορία ή μια πλήρη ιστορία (π.χ. μοιράζεται μόνο το ηθικό δίδαγμα της ιστορίας ή τύπους ιστοριών) θα μπορούσαμε να μοιραστούμε ένα παράδειγμα λαϊκού παραμυθιού π.χ.:

Επιτρέψτε μου να μοιραστώ μαζί σας ένα παράδειγμα: Κάθε χώρα έχει να μοιραστεί ένα λαϊκό παραμύθι από το περιβάλλον της.

Παράδειγμα παραμυθιού προσαρμοσμένο από ένα ισλαμικό λαϊκό παραμύθι της Μέσης Ανατολής, το οποίο αποδίδεται σε διάφορες χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Τουρκίας και της Συρίας: Ο Μουλάς Νασρουντίν δούλευε στα χωράφια όλη μέρα. Ήταν κουρασμένος και ιδρωμένος και τα ρούχα και τα παπούτσια του ήταν γεμάτα λάσπη και λεκέδες. Ο πλουσιότερος άνθρωπος της πόλης είχε προσκαλέσει όλους να έρθουν να σπάσουν τη νηστεία τους στο σπίτι του εκείνο το βράδυ με μια τεράστια γιορτή. Ο Νασρουντίν ήξερε ότι θα αργούσε αν πήγαινε στο σπίτι του να αλλάξει τα ρούχα του πριν πάει στην πόλη. Αποφάσισε ότι ήταν καλύτερα να φτάσει με βρώμικα ρούχα παρά να αργήσει. Όταν έφτασε ο Νασρουντίν, ο πλούσιος άνοιξε την πόρτα και κοίταξε τον Νασρουντίν από πάνω μέχρι κάτω περιφρονητικά, από τα φθαρμένα, κουρελιασμένα ρούχα του μέχρι τα λασπωμένα παπούτσια του. Χωρίς να πει ούτε μια λέξη καλωσορίσματος, έκανε νόημα στον Νασρουντίν να μπει μέσα και απομακρύνθηκε απότομα. Ο Νασρουντίν εντάχθηκε στο πλήθος των ανθρώπων, που ήταν όλοι ντυμένοι με τα καλύτερα ρούχα τους. Τα τραπέζια ήταν φορτωμένα με όλα τα είδη των νόστιμων φαγητών. Παρά τις προσπάθειές του να βιαστεί, οι θέσεις ήταν όλες κατειλημμένες και κανείς δεν προσπάθησε να μετακινηθεί ή να κάνει χώρο για τον Νασρουντίν. Στην πραγματικότητα, κανείς δεν του πρόσφερε φαγητό. Οι υπόλοιποι καλεσμένοι τον αγνοούσαν τόσο πολύ που ο Νασρουντίν δεν μπορούσε να απολαύσει το φαγητό στο πιάτο του, όσο ωραία προετοιμασμένο και νόστιμο κι αν ήταν. Στην πραγματικότητα, μετά από λίγες μόνο μπουκιές, ο Nasruddin αισθάνθηκε τόσο άβολα που αποφάσισε να φύγει. Έσπευσε στο σπίτι του και άλλαξε τα καλύτερα ρούχα του, συμπεριλαμβανομένου ενός όμορφου παλτού. Ο Nasruddin επέστρεψε στη γιορτή και αυτή τη φορά ο οικοδεσπότης τον υποδέχτηκε με ένα τεράστιο χαμόγελο. "Περάστε, περάστε", χαιρέτησε ο οικοδεσπότης. Καθώς ο Νασρουντίν έμπαινε, οι άνθρωποι τον χαιρετούσαν και τον φώναζαν από όλες τις γωνιές της αίθουσας, καθώς τον καλούσαν να καθίσει κοντά τους και του πρόσφεραν φαγητό. Ο Νασρουντίν κάθισε ήσυχα. Παίρνοντας ένα παχουλό σύκο, το τοποθέτησε προσεκτικά στην τσέπη του παλτού του, λέγοντας: "Φάε, παλτό, φάε". Τάισε το παλτό φακές και ρεβίθια, ελιές και ψωμί, χούμους, φαλάφελ, κοτόπουλο και μοσχάρι - και το καλύτερο απ' όλα - τα επιδόρπια - χαλβά, ρολά με χουρμάδες, σύκα και μπακλαβά! Σύντομα όλοι στην αίθουσα κοιτούσαν τον Nasruddin, αναρωτώμενοι τι έκανε. Ο οικοδεσπότης έσπευσε να τον πλησιάσει. "Νασρουντίν, τι κάνεις; Γιατί ταΐζεις το παλτό σου με αυτόν τον τρόπο;" "Λοιπόν", απάντησε ο Νασρουντίν, "όταν πρωτοήρθα σε αυτή τη γιορτή με τα παλιά αγροτικά μου ρούχα, δεν ήμουν ευπρόσδεκτος. Κανείς δεν ήθελε να μου μιλήσει. Αλλά όταν άλλαξα αυτό το παλτό, ξαφνικά με υποδέχτηκαν θερμά. Έτσι συνειδητοποίησα ότι δεν ήμουν εγώ ευπρόσδεκτος σε αυτή τη γιορτή, αλλά τα ρούχα μου. Και έτσι ταΐζω το παλτό μου".

Για την Κύπρο εδώ είναι η ιστορία: "Ο μύθος του Διγενή Ακρίτα": Ο Διγενής Ακρίτας ήταν ο πιο θαρραλέος από όλους τους Ακρίτες, που φύλαγαν τα σύνορα του Βυζαντίου. Προκάλεσαν φόβο και τρόμο στους Σαρακηνούς που έρχονταν από τα βουνά της Κεντρικής Ασίας. Η γιγάντια πέτρα που δεσπάζει στη θάλασσα και ονομάζεται "Πέτρα του Ρωμιού", συνδέεται με το μύθο του Διγενή Ακρίτα, από τον οποίο πήρε το όνομά της η περιοχή. Σύμφωνα με το θρύλο, ο Διγενής Ακρίτας, ο θρυλικός βυζαντινός ήρωας, κατά τη διάρκεια του 7ου - 10ου αιώνα, προκειμένου να απωθήσει τους Σαρακηνούς Άραβες, οι οποίοι ετοιμάζονταν να λεηλατήσουν την περιοχή, άρπαξε με το ένα του χέρι την οροσειρά της Κερύνειας με αποτέλεσμα να πάρει το σχήμα και το όνομα Πενταδάκτυλος (που σημαίνει πέντε δάχτυλα) και με το άλλο του χέρι σήκωσε έναν τεράστιο βράχο (την Πέτρα του Ρωμιού - Πέτρα του Ρωμιού) και τον πέταξε στη θάλασσα εναντίον των Σαρακηνών που έφυγαν τρέχοντας.

Πρωτόκολλο συνέντευξης

ΑΦΟΥ Ο/ΟΙ ΣΥΜΜΕΤΕΧΩΝ/ΟΥΣΕΣ ΜΑΣ ΔΙΗΓΗΘΕΙ/ΟΥΝ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ/ΤΗΣ

4. Η ιστορία πίσω από την ιστορία

- Σας ευχαριστώ που μοιραστήκατε αυτή την ιστορία μαζί μου/μας. Θα ήθελα/θέλαμε επίσης να κατανοήσουμε βαθύτερα αυτή την ιστορία και τη σημασία της για εσάς και την κοινότητά σας, θέτοντας ορισμένες πρόσθετες ερωτήσεις σχετικά με αυτήν. (Η ακόλουθη ομάδα ερωτήσεων μπορεί να τεθεί μετά την αφήγηση της ιστορίας).

(a) Συμμετέχοντες

- Αν πάτε πίσω στο χρόνο, μπορείτε να θυμηθείτε ποιος σας είπε την ιστορία; (Ποιος)
- Απευθυνόταν αυτή η ιστορία σε εσάς ή/και σε μια συγκεκριμένη ομάδα (π.χ. παιδιά, μέλη της οικογένειας κ.λπ.);
- Ήταν παρόντες και άλλοι άνθρωποι όταν διηγούνταν την ιστορία; (Ποιος άλλος)

(b) Ρύθμιση και σκηνικό

- Πού θα διηγούνταν συνήθως την ιστορία; (μέρη)
- Η ιστορία ειπώθηκε σε μια ειδική ημέρα ή για μια συγκεκριμένη περίπτωση; (περιστάσεις)

(c) Αλληλουχία πράξεων / Αφηγηματική δομή

- Αυτή η ιστορία συνήθως εισάγεται με συγκεκριμένο τρόπο; (π.χ., "Θα σας πω μια ιστορία για τον ύπνο", "Γιατί δεν μας λες εσύ αυτή την ιστορία", "Θα θέλατε να ακούσετε την ιστορία του...")
- Υπήρχαν διακοπές ή εναλλαγές κατά τη διάρκεια της αφήγησης της ιστορίας;
- Θυμάστε αν άλλοι άνθρωποι θα βασίζονταν στην πλοκή ή στο περιεχόμενο της ιστορίας; Αν ναι, με ποιον τρόπο / πώς;
- Συμπεριλήφθηκαν ή αποκλείστηκαν κάποια άτομα από την αφήγηση; (κοινωνικά πρότυπα, π.χ. οι ηλικιωμένοι θα διηγούνταν την ιστορία ή μόνο οι γυναίκες θα διηγούνταν την ιστορία)

(d) Κλειδί/Οργανολογία (απόδοση)

- Θυμάστε αν η ιστορία αφηγούνταν με συγκεκριμένο τρόπο; (π.χ. τραγούδι, διαφορετικοί τόνοι-φωνές, χειρονομίες, γλώσσα του σώματος, χρήση

συγκεκριμένης διαλέκτου ή διαφορετικών γλωσσών).

Πρωτόκολλο συνέντευξης

(e) Τέλος / Περιεχόμενο (μήνυμα/ηθικό δίδαγμα της ιστορίας)

- Ποιο νομίζετε ότι είναι το μήνυμα της ιστορίας;
- Γιατί νομίζετε ότι σας διηγήθηκαν την ιστορία;

4. Είδος/διακειμενικότητα

- Έχετε ακούσει ή δει άλλες εκδοχές αυτού του λαϊκού παραμυθιού;
- Το έχετε ακούσει ή δει κάπου αλλού με διαφορετικό τρόπο (π.χ. γραπτά, προφορικά, podcast, διαδικτυακά);

5. Αξία της ιστορίας

- Πόσο σημαντική είναι αυτή η ιστορία για εσάς; Γιατί επιλέξατε τη συγκεκριμένη ιστορία / εκδοχή της ιστορίας;
- Τι σημαίνει αυτή η ιστορία για εσάς; Σας φέρνει κάποιο ιδιαίτερο συναίσθημα ή αναμνήσεις;
- Θα τη μοιραζόσασταν με άλλους ανθρώπους;

6. Κλείσιμο

- Θα θέλατε να μοιραστείτε κάτι άλλο πριν τελειώσουμε;
- Έχετε κάποιες προτιμήσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να κοινοποιηθεί η ιστορία σας; (βίντεο - ήχος - κινούμενα σχέδια).
- Προτιμάτε να αναγράφεται το όνομά σας στην ιστορία, να χρησιμοποιείτε ψευδώνυμο ή να είναι πλήρως ανώνυμο;
- Ευχαριστήστε τους συμμετέχοντες για τη συμβολή τους στο έργο DigiFolk και ρωτήστε τους αν θα ήθελαν να ενημερωθούν και να συμμετάσχουν στις εκδηλώσεις DigiFolk που θα πραγματοποιηθούν κατά τη φάση της διάδοσης.

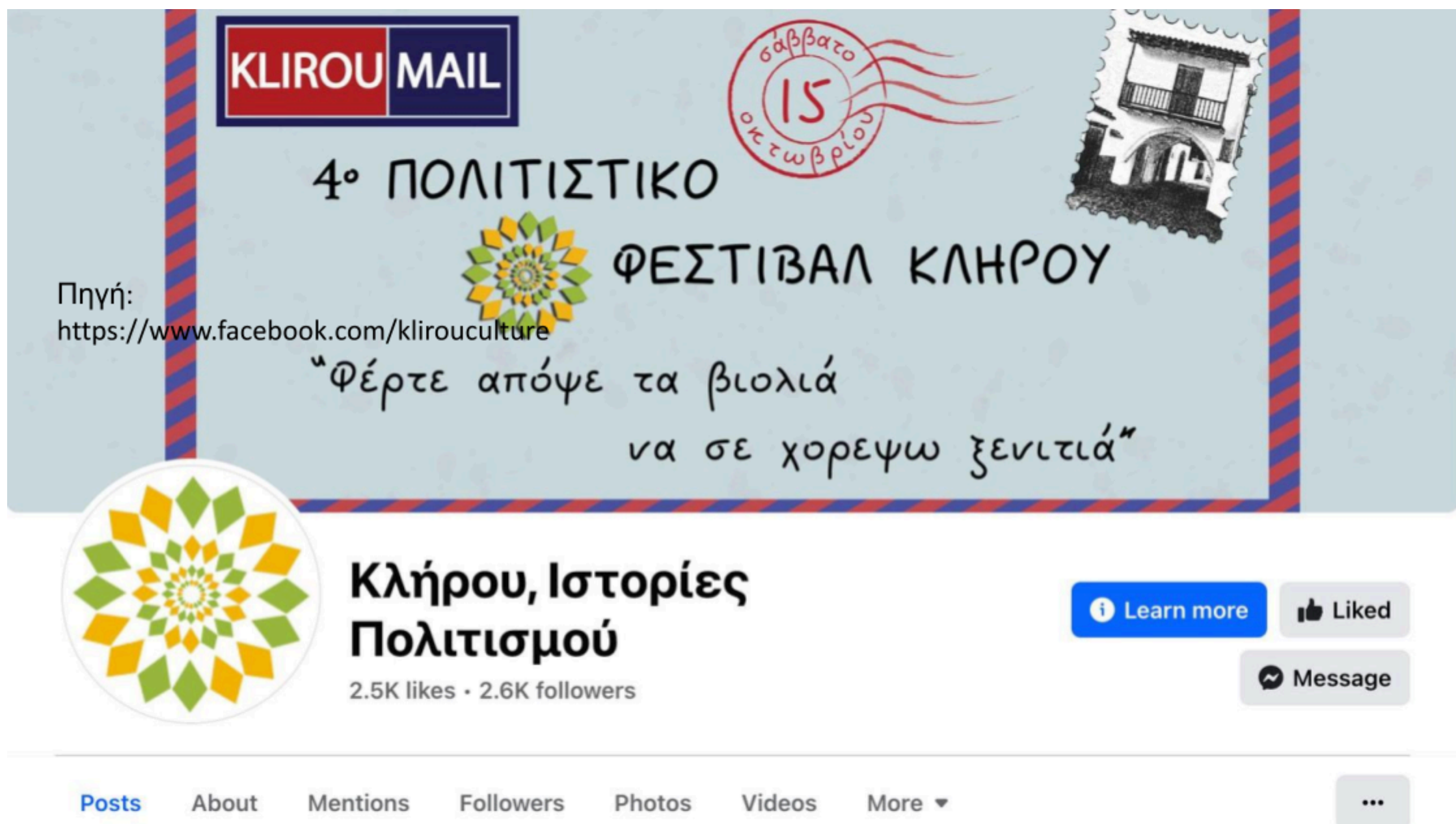
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Κριτική εθνογραφία επιδόσεων: (Conquerwood, 2013). Η συλλογή λαϊκών παραμυθιών με τη συμμετοχή ή τη δημιουργία εκδηλώσεων όπως αναγνώσεις βιβλίων και αφηγήσεις παραμυθιών μπορεί να είναι ένας θαυμάσιος τρόπος συλλογής των λαϊκών παραμυθιών μιας ομάδας/κοινότητας.

Ακολουθεί ένα παράδειγμα: Όπως μπορείτε να δείτε στο βίντεο, οι ερευνητές και οι μαθητές συνέλεξαν παλιές επιστολές από τα μέλη της κοινότητας που περιέγραφαν ιστορίες μετανάστευσης. Μετά τη συλλογή του υλικού, ανέλυσαν τις επιστολές θεματικά και ιστορικά και στη συνέχεια οργάνωσαν διάφορες διαδραστικές εκδηλώσεις με τα μέλη της κοινότητας στο τοπικό τους φεστιβάλ. Αυτό είναι ένα παράδειγμα συμμετοχικής εμπλοκής με την κοινότητα και δημιουργίας εναλλακτικών χώρων είτε για τη συλλογή δεδομένων είτε για την παρουσίαση και την προσφορά στην κοινότητα.

Περαιτέρω ανάγνωση:

Ιωαννίδου, Ε., Χριστοδούλου, Β. & Ευαγγέλου, Ε. (2022). "Από την εθνογραφία στην παράσταση: Μετατροπή των αφηγήσεων των συνεντεύξεων σε καλλιτεχνικές παραστατικές πράξεις - Το έργο 'Greco' στο Buffer Fringe Performing Arts Festival". *Γλώσσα και διαπολιτισμική επικοινωνία*. 22 (2):155-175.

5

ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ

Προετοιμασία και υλικά

- Φύλλα δραστηριοτήτων
- [5A] Στυλό•

Οδηγίες | Δραστηριότητα 5.1

Στόχος της δραστηριότητας 5.1 είναι να επανεξετάσετε παραδείγματα αποσπασμάτων συνεντεύξεων και να εντοπίσετε θέματα ή προβλήματα που προέκυψαν κατά τη διαδικασία της συνέντευξης. Τα αποσπάσματα που παρουσιάζονται προέρχονται από το εθνογραφικό έργο GRECO: Language and Identity Among Greek-speaking Turkish Cypriots in Cyprus, το οποίο διερεύνησε ζητήματα χρήσης της γλώσσας και της ταυτότητας σε περιθωριοποιημένες κοινότητες στην Κύπρο.

Οι εκπαιδευτές μπορούν να χωρίσουν τους συμμετέχοντες σε ομάδες των 2-3 ατόμων και να τους μοιραστούν το Φύλλο Δραστηριότητας 5A.

Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να συζητήσουν τις ακόλουθες ερωτήσεις:

- α. Ποιες επικοινωνιακές προκλήσεις ή παρεξηγήσεις προέκυψαν κατά τη διάρκεια της συνέντευξης; β. Ο υπεύθυνος της συνέντευξης διέκοψε ή παρερμήνευσε τις απαντήσεις του συμμετέχοντα; Εάν ναι, πώς επηρέασε τη ροή της συζήτησης;
- γ. Υπήρχαν πολιτιστικά ή ευαίσθητα θέματα που δεν αντιμετωπίστηκαν σωστά ή παρεξηγήθηκαν;
- δ. Πώς επηρέασε η συναισθηματική κατάσταση του συμμετέχοντα τη δυναμική της συνέντευξης;
- ε. Οι ερωτήσεις ή οι απαντήσεις του συνεντευκτή επηρέασαν την προθυμία του συμμετέχοντα να μοιραστεί πληροφορίες;
- στ. Υπήρχαν γλωσσικά εμπόδια ή δυσκολίες στην έκφραση σκέψεων ή συναισθημάτων; Αφήστε χρόνο για ομαδικές συζητήσεις και ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να μοιραστούν τις ιδέες και τις παρατηρήσεις τους. Ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να προτείνουν στρατηγικές ή τεχνικές που θα μπορούσαν να βελτιώσουν τη διαδικασία της συνέντευξης και να μετριάσουν τυχόν προβλήματα που εντοπίστηκαν. Ολοκληρώστε τη δραστηριότητα συνοψίζοντας τα βασικά συμπεράσματα και τα διδάγματα που αντλήσατε σχετικά με τις αποτελεσματικές τεχνικές συνέντευξης σε ευαίσθητα ή διαπολιτισμικά περιβάλλοντα.

Εθνογραφική συνέντευξη Neyla, ομιλήτρια της Ρομέικας στην Κύπρο

Πλαίσιο

Παρακάτω μπορείτε να βρείτε τρία αποσπάσματα από μια εθνογραφική συνέντευξη διάρκειας 2 ωρών με τη Neyla, μια ελληνόφωνη (Romeika) Τουρκισ Κύπρια στο βόρειο τμήμα της Κύπρου. Τα κύρια θέματα/ερωτήματα που συζητήθηκαν με τη Neyla είχαν να κάνουν με ζητήματα που αφορούν την ομιλία της ελληνικής γλώσσας (αντί της τουρκικής) ως γλώσσας του σπιτιού, το μέγαλωμα ως πολύγλωσση σε ένα πολιτικά τεταμένο πλαίσιο και τη χρήση μιας παλαιότερης εκδοχής της κυπριακής ελληνικής που μπορεί να θεωρηθεί ως "αγροτική"

1

N: Τζαι μιαν νύκταν ανοίξαν το βιβλιοπωλείον, εκόψαν τα τηλέφωνα, επιάσαν όλλα τα, (...) τα δευτέρκα μου που εγράφουν τους πελάτειες τζαι τους άλλα, επιάσαν το φαξ, εφκάλαν το εβάλαν το χαμέ. Όλες τες συρταριές, εφκάλαν τες ούλλες, επιάσαν τα ούλλα πουμέσα (16.14).

E- Οπότε γι' αυτόν εφο/ γι' αυτόν επροτιμούσετε να μεν μιλάτε ελληνικά τότε ας πούμεν,

N- Όχι πως είναι έλληνος τζαι εγώνι είμαι σαν

E- Σαν να τζαι εβοήθας τον, σαν να επρόδωνες, σαν να τζαι πρόδωνες.

N- Στους έλληνους. Τζεγιώνι είμαι από τους

Έλληνους, τζαι είμαι χαήν, βαττάν χαηνί, που λέουν Vatan hainiς Τι το λέετε,

E- Προδότης,

I- Προδότης πατρίδας

N- Προδότης της πατρίας (16.38). Για τζείνον έν εμιλούαμεν έτσι πολλά πολλά. Τωρά που ανοίξαν οι πόρτες, πρίν..

N: Και μια νύχτα, μπήκαν στο βιβλιοπωλείο (μας), έκοψαν τα τηλέφωνα, πήραν τα πάντα, (...) τα σημειωματάριά μου, όπου έγγραφα τους πελάτες μου, και άλλα πράγματα, πήραν το φαξ, το αποσύνδεσαν, το πέταξαν στο πάτωμα. Όλα τα συρτάρια, πήραν τα πάντα από μέσα.

E: Δηλαδή γι' αυτό ήσασταν σκα/, γι' αυτό προτιμούσατε να μη μιλάτε ελληνικά για παράδειγμα;

N: Όχι, επειδή ήταν Έλληνας και εγώ είμαι σαν/

E: Σαν να τον βοηθούσες, σαν να τον πρόδωσες, σαν να τον πρόδωσες

N: Στους Έλληνες. Κι εγώ είμαι σαν τους Έλληνες, και είμαι χαϊν, βατάν χαϊνις το λένε. Πώς το λένε;

E: προδότης;

I: προδότης της χώρας (σας)

N: προδότης της χώρας (μου). Γι' αυτό δεν μιλούσαμε (ελληνικά) τόσο πολύ. Τώρα που άνοιξαν οι πόρτες (σύνορα)...

2

N- Εξήαννα τα, ήθελα να μεν τα ξηχάσω, γιατί πιστεύω μιν ημέρα εννά ανοίξουν οι δρόμοι τ'ζ'εγιώνι πρέπει να ξέρω. Γιατί αφού τα ξέρω

γιατί να μεν τα μάθω καλύτερα,

E- Ναι. Αρέσκει σου, αρέσκου σου τα ελληνικά; Που μιλάς,

N- Τα δικά μου όι E-

Όι,

N- Εν ηξέρω γιατί

E- Γιατί,

N- Γιατί έσει πολλές γλώσσες (λέξεις) τ'ζ' εγιώνι εν μπόρω να τα μάθω(18.19). Έμεινα πολλά, πολλά πίσω.

E- Γιατί, αφού μιλάς πολλά καλά

N- Πρέπει ν'αρχίω, ν'ανοίξουν οι δρόμοι καλά καλά τζαι να ..κάπου κάπου

E- (...) άμμα ακούεις κάποιον, ας πούμεν τούτη η κυρία πού ήταν δαμέ. Ηταν που την Ελλάδα η κυρία. Άμμα ακούεις κάποιον να μιλάει, που τη καταλάβεις τους,

N- Κατάλαβω τους E-

Που την Ελλάδα

N- Καταλάβω τους τζαι τζείνους αλλά έσει κάπου κάτι γλώσσες(λέξεις) που δεν τες ξέρω αρωτώ τους. Τι είναι; Αρωτώ

E- Ναι. Νιώθεις καλά, νιώθεις άνετα να τους μιλάς εσύ; Τούτους που εν που την Ελλάδα- Εν έσεις πρόβλημα να τους μιλήσεις.

N- Όχι γιατί να 'χω; (19.00)

N: Αρχισα να την ξεχνάω, δεν ήθελα να την ξεχάσω γιατί πιστεύω ότι μια μέρα θα ανοίξουν οι δρόμοι και θα πρέπει να την ξέρω (τη γλώσσα). Γιατί αφού την ξέρω ήδη γιατί να μην την μάθω ακόμα καλύτερα;

E: Ναι. Σου αρέσει, σου αρέσει η ελληνική γλώσσα. Όπως όταν μιλάς;

N: το

δικό μου,

όχι E:

όχι;

N: Δεν ξέρω γιατί

E: γιατί;

N: Επειδή υπάρχουν πολλές γλώσσες (λέξεις) και δεν μπορώ να τις μάθω. Έχω μείνει πίσω, τόσο πολύ πίσω.

E: Μα γιατί, μιλάς τόσο καλά;

N: Πρέπει να ξεκινήσω πάλι από την αρχή, τώρα που οι δρόμοι (τα σύνορα) θα ανοίξουν για τα καλά και ... με κάποιο τρόπο

E: (...) όταν ακούς κάποιον, ας πούμε αυτή η κυρία που ήταν εδώ τώρα, ήταν από την Ελλάδα. Αν ακούσετε κάποιον από την Ελλάδα, τον καταλαβαίνετε;

N: Τους

καταλαβαίνω E:

Από την Ελλάδα

N: Κι εγώ τους καταλαβαίνω, αλλά υπάρχουν κάποιες γλώσσες (λέξεις) που δεν ξέρω και γι' αυτό τους ρωτάω. Τι είναι αυτό; (...) ρωτάω.

E: Ναι. Αισθάνεστε άνετα όταν τους μιλάτε; Αυτοί οι

άνθρωποι από την Ελλάδα. Δεν έχεις πρόβλημα να τους μιλήσεις;

N: Όχι, γιατί να το κάνω;

3

E- Νιώθεις διαφορετική που τους άλλους τους τουρκοκύπριους επειδή μιλάς ελληνικά,

N- Όχι.

E- Όχι. Ας πούμεν το ότι εσύ εμεγάλωσες τζαι είσες σπίτι σου ελληνικά, το ότι μιλούσατε σπίτι σου ελληνικά νιώθεις ότι εν κάτι διαφορετικό,

N- Όχι

E- Ας πούμεν κάμνει σε να νιώθεις πιο κοντα στους ελληνοκύπριους επειδή μιλά, επειδή μιλάς ελληνικά καλά,

N- Ναι. Έτσι πο, έτσι πο να τους μιλάω ξέρω πως είμαι πιο κοντά τους, για τζείνον. Θέλω τζαι να μαθαίνω καλύτερα για να μπορώ να τους καταλάβω, τζαι να με καταλάβουν τζαι να λένουν τι θέλουν, τι θέλουν, αν θέλουν.

Eι Άμμα πάεις ποτζεί τζαι μιλάς Ελλ. . Τζαι μιλάς ελληνικά είντα μπου, είνταλος αντιδρούν οι άλλοι, οι ελληνοκύπριοι,

N- Λέουν μου πως ξέρω καλά ελληνικά. Άμα εγώ ενιξέρω. Ξέρω πως ενιξέρω.

E- Εν κάτι που τους αρέσκει ας πούμεν- N-

Ναι αρέσκει τους.

E: αισθάνεστε διαφορετικός από τους υπόλοιπους Τουρκοκύπριους επειδή μιλάτε ελληνικά;

N: όχι

E: Όχι. Για παράδειγμα το γεγονός ότι μεγαλώσατε με ελληνικά στο σπίτι σας, ότι μιλούσατε ελληνικά στο σπίτι, αισθάνεστε ότι αυτό είναι κάτι διαφορετικό;

N: Όχι

E: Για παράδειγμα, αυτό σας κάνει να αισθάνεστε πιο κοντά στους Ελληνοκύπριους, επειδή μιλάτε τόσο καλά ελληνικά;

N: Ναι, είναι σαν όταν τους μιλάω να είμαι κοντά τους, γι' αυτό θέλω να το μάθω καλύτερα, ώστε να μπορώ να τους καταλάβω και να μπορούν να με καταλάβουν και να λένε ό,τι θέλουν, ό,τι θέλουν, αν θέλουν.

E: Όταν πηγαίνετε στην άλλη πλευρά και μιλάτε ελληνικά, πώς αντιδρούν οι άλλοι, οι Ελληνοκύπριοι;

N: μου λένε ότι ξέρω καλά ελληνικά. Αλλά εγώ ξέρω ότι δεν ξέρω, δεν ξέρω (καλά ελληνικά).

E: Είναι κάτι σαν αυτό για

παράδειγμα; N: Ναι, τους αρέσει.

6

ΗΘΙΚΈΣ ΠΤΥΧΈΣ

Προετοιμασία και υλικά

- Φύλλα δραστηριοτήτων

[6A], [6B] Στυλό•

Οδηγίες | Δραστηριότητα 6.1

Στόχος της δραστηριότητας 6.1 είναι να προβληματιστείτε σχετικά με τις πιθανές δεοντολογικές πτυχές κατά τη διεξαγωγή μιας έρευνας, ιδίως όταν εργάζεστε με περιθωριοποιημένες ομάδες. Δώστε στους συμμετέχοντες το Φύλλο Δραστηριότητας 6A ή διαβάστε το δυνατά. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να αφιερώσουν λίγα λεπτά για να προβληματιστούν ατομικά σχετικά με τα ηθικά διλήμματα που αντιμετωπίζουν οι ερευνητές και τις πιθανές συνέπειες των ενεργειών τους. Ενθαρρύνετε τους να σκεφτούν την ευημερία των συμμετεχόντων και την ευθύνη που έχουν οι ερευνητές απέναντί τους. Καθοδηγήστε τους συμμετέχοντες να μοιραστούν τους προβληματισμούς τους και να συμμετάσχουν σε συζήτηση σχετικά με τα ερωτήματα του Φύλλου Δραστηριότητας 6.1.

Δραστηριότητα 6.2

Διευκολύνετε έναν καταιγισμό ιδεών όπου οι συμμετέχοντες δημιουργούν συλλογικά έναν κατάλογο δεοντολογικών κατευθυντήριων γραμμών για τη διεξαγωγή έρευνας με περιθωριοποιημένες ομάδες με βάση το Φύλλο Δραστηριότητας 6B. Ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να εξετάσουν και να συζητήσουν μαζί τους πτυχές όπως:

- Το σημασία του του σεβασμού του των συμμετεχόντων αυτονομίας και εξασφάλιση συγκατάθεση μετά από ενημέρωση.
- Η ανάγκη για εμπιστευτικότητα και ανωνυμία για την προστασία της ταυτότητας των συμμετεχόντων.
- Η εξέταση πιθανών συναισθηματικών ή ψυχολογικών κινδύνων και η διαθεσιμότητα πόρων υποστήριξης.
- Ο συνεχής προβληματισμός και η αξιολόγηση των ερευνητικών μεθόδων και των πιθανών επιπτώσεών τους στους συμμετέχοντες.

Εκπαίδευση στον γραμματισμό στη φυλακή: ανάπτυξη
προγράμματος κοινωνικού γραμματισμού στο σχολείο των
φυλακών της Κύπρου

Έλενα Ιωαννίδου, Ελισάβετ Κιούρτη & Χριστίνα Χριστοφίδου

<https://doi.org/10.1080/02671522.2018.1524925>

Ήμασταν στο τρίτο μάθημα αλφαριθμητισμού στις γυναικείες φυλακές. Το θέμα του μαθήματος ήταν η ποίηση. Στα δύο προηγούμενα μαθήματα συστηθήκαμε στην ομάδα, είπαμε ότι θα κάναμε εθελοντική διδασκαλία ως ομάδα από το Πανεπιστήμιο Κύπρου και θα οργανώναμε κάποια μαθήματα γραμματισμού. Οι περισσότερες από τις γυναίκες της ομάδας δυσκολεύτηκαν να το πιστέψουν αυτό, ενώ άλλες ήταν πιο καχύποπτες. Δυσκολεύτηκαν πολύ να πιστέψουν ότι θα ήμασταν εκεί χωρίς να πληρωνόμαστε, ότι προσφερθήκαμε να οργανώσουμε κάποια μαθήματα χωρίς να είμαστε προσληφθέντες από τη διεύθυνση της φυλακής. Μια από τις κρατούμενες μας ρώτησε αν θα το κάναμε αυτό για το διδακτορικό της Ε; Είπαμε όχι, εξηγώντας ότι το διδακτορικό της Ε αφορούσε κάτι εντελώς διαφορετικό και ότι ήμασταν εκεί για να κάνουμε μαζί τους κάποια δουλειά πάνω στα κείμενα και τον γραμματισμό. Προφανώς, δυσκολεύονταν να πιστέψουν ότι μια ομάδα από το πανεπιστήμιο θα ερχόταν σε εβδομαδιαία βάση στη φυλακή για ένα μάθημα.

Τα μαθήματα άρχισαν και φαινόταν να πηγαίνουν καλά. Είχαμε περίπου 10 γυναίκες στην τάξη, ένας αρκετά μεγάλος αριθμός σε σχέση με το συνολικό πληθυσμό της γυναικείας πτέρυγας. Στο μάθημα 3 αποφασίσαμε να προχωρήσουμε τα πράγματα και αρχίσαμε να μελετάμε μια θεματική ενότητα με τίτλο "Γυναίκα". Σε αυτή την ενότητα έπρεπε να μελετήσουν διάφορα είδη κειμένων και ειδών που ασχολούνταν με τις γυναίκες, από διάφορες οπτικές γωνίες. Στο μάθημα 3 μελετήσαμε το ποίημα "Ο κόσμος της γυναίκας" της ποιήτριας Marie Takvam

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Τα χάρδια των χεριών σου
δεν θα καταφέρουν να μ' εξαλείψουν.
Δεν θα σβήσεις
τα δάση μου ούτε θα στεγνώσεις με φιλιά τις θάλασσές μου

Υπάρχει ένας κόσμος πίσω από τα ανδρικά χάρδια...

Marie Takvam

*μτφ: Γιώργος Χριστογιάννης

THE WORLD OF A WOMAN

The caresses of your hands
will not eradicate me.
You will not erase my woods,

Nor you will dry out my seas with your kisses

There is a world in the background of men's caresses...

Marie Takvam

Το μάθημα επικεντρώθηκε στο ρόλο της ποίησης ως είδος και δόθηκαν στους τροφίμους διάφορες δραστηριότητες στις οποίες έπρεπε να αναλάβουν ενεργό ρόλο. [...] Ολοκληρώνουμε το μάθημα και φεύγουμε από τη φυλακή νιώθοντας πολύ ενθουσιασμένοι και ικανοποιημένοι από τη δουλειά που διεξήχθη.

Την επόμενη εβδομάδα φτάσαμε στο σχολείο της φυλακής ενθουσιασμένοι για να προχωρήσουμε ένα βήμα μπροστά στο μάθημα της προηγούμενης εβδομάδας. Φτάσαμε σε μια άδεια αίθουσα, κανένας από τους μαθητές μας δεν ήταν εκεί. Περιμέναμε για λίγο, καθώς αυτό ήταν ασυνήθιστο, συνήθως οι περισσότεροι ήταν εκεί και μας περίμεναν. Τότε ήρθε η αστυνομικός και μας είπε ότι τα κορίτσια δεν θα έρθουν στο μάθημα. Μείναμε έκπληκτοι, νιώθοντας πραγματικά έκπληκτοι από αυτό που συνέβαινε. Δεν μπορούσαμε καν να ρωτήσουμε γιατί, όλο το περιβάλλον ήταν ψυχρό και απόμακρο. Κοιταχτήκαμε μεταξύ μας για λίγο και μετά ρωτήσαμε την αστυνομικό αν ήξερε γιατί συνέβη αυτό. Δεν έδωσε λεπτομέρειες, απλώς τόνισε ότι οι κρατούμενοι δεν ήθελαν να παρακολουθήσουν άλλα μαθήματα μαζί μας. Δεν μπορούσαμε να πιστέψουμε ότι συνέβαινε αυτό. Μαζέψαμε όλα μας τα πράγματα και αρχίσαμε να περπατάμε προς την έξοδο. Ήταν χρονοβόρα η είσοδος αλλά και η έξοδος από τη φυλακή, με όλα τα μέτρα ασφαλείας. Αισθανόμασταν πραγματικά άβολα που έπρεπε να μπαίνουμε και μετά να βγαίνουμε χωρίς κανένα αποτέλεσμα. Στο δρόμο μας προς την έξοδο βρεθήκαμε πρόσωπο με πρόσωπο με έναν από τους μαθητές που ήταν πολύ δραστήριος στο προηγούμενο μάθημα. Την κοιτάξαμε και χαιρετηθήκαμε:

- Τι συνέβη, γιατί δεν εμφανίστηκε κανείς, ρωτήσαμε.

Μας κοίταξε για αρκετή ώρα, χαμογελώντας λίγο λυπημένα.

- Ξέρεις, είπε. Πρέπει να γνωρίζεις πράγματα πριν έρθεις και αρχίσεις να κάνεις τέτοιου είδους μαθήματα.

Δεν μπορούσαμε να καταλάβουμε τι εννοούσε και συνέχισε:

- Πρέπει να ξέρετε τι έκανε ο καθένας από εμάς, γιατί είμαστε στη φυλακή. Είμαι μέσα για τη δολοφονία του συζύγου μου, με κατηγορήσαν για τη δολοφονία του συζύγου μου. Το ποίημα, το ποίημα ήταν πολύ δυνατό. Δεν μπορούμε να κάνουμε τέτοια πράγματα εδώ, πρέπει να ξέρετε. Δεν είναι εύκολο για μας. Δεν μπορούσα να ξεκουραστώ μετά, το ποίημα με αναστάτωσε πολύ... Και έφυγε. Μείναμε εκεί σιωπηλοί, χωρίς να μπορούμε να πούμε λέξη. Τι κάναμε, σκεφτόμουν. Πόσο αφελείς ήμασταν.

Αναλογιζόμενοι στη συνέχεια το όλο περιστατικό συνειδητοποιήσαμε ότι αυτό που φαινόταν σωστό και κατάλληλο, ακόμη και συναρπαστικό για εμάς, ήταν οδυνηρό και αναστατωτικό για εκείνους. Δεν ήμασταν το ίδιο. Εμείς ήμασταν ελεύθεροι, εκείνοι ήταν στη φυλακή. Αποφασίζαμε για το ποια κείμενα θα ήταν κατάλληλα γι' αυτούς, αλλά με έναν αφελή τρόπο. Πόσο βαθιά επιτρέπεται να πάμε για να βρούμε κείμενα που είναι κοντά στους μαθητές μας, που μιλούν για την προσωπική τους ζωή; Πόσο βαθιά επιτρέπεται να ξύνεις, ως ερευνητής, ως δάσκαλος; Ποιο δικαίωμα έχεις να φέρνεις στην επιφάνεια παλιές πληγές, να τις κάνεις ορατές, να μιλάς γι' αυτές;

Αυτό το μάθημα ήταν για το δέντρο μας σαν ένα δυνατό χαστούκι. Πρέπει να είμαστε προσεκτικοί, φτάσαμε σε ένα επικίνδυνο έδαφος, ίσως κάναμε κακό. Ίσως το να παραμείνουμε στην τυπική διδακτέα ύλη θα ήταν πιο ασφαλές, πιο κατάλληλο.

Την επόμενη εβδομάδα όλοι τους ήρθαν στο μάθημα, ακόμη και ο Β. που μας είπε για το ποίημα. Ήταν σαν όλοι μας να θέλαμε να μαζέψουμε τα κομμάτια και να τα ενώσουμε ξανά. Αλλά αυτή τη φορά με περισσότερη προσοχή, περισσότερη προσοχή. Και έτσι κάναμε.

Ποια ηθικά διλήμματα αντιμετώπισαν οι ερευνητές σε αυτή την ερευνητική εμπειρία;

Πώς θα μπορούσαν οι ερευνητές να προσεγγίσουν την κατάσταση διαφορετικά, λαμβάνοντας υπόψη την ευημερία των συμμετεχόντων;

Ποιες είναι οι πιθανές συνέπειες της διεξαγωγής έρευνας που αγγίζει ευαίσθητα θέματα ή εμπειρίες;

Πρόσβαση και ηθικές πτυχές στη σχολή φυλακών της Κύπρου

Τα ζητήματα της πρόσβασης, της οικοδόμησης εμπιστοσύνης και της διατήρησης της ιδιωτικής ζωής ήταν συνεχώς παρόντα κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού και της εφαρμογής του SLP. Το γεγονός ότι βρισκόμασταν εκεί ως ακαδημαϊκή ομάδα, οργανώνοντας ένα εθελοντικό εβδομαδιαίο πρόγραμμα αλφαριθμητισμού, ήταν ένα σημαντικό άνοιγμα πύλης, τόσο για τη διοίκηση της φυλακής όσο και για τους κρατούμενους, οι οποίοι φάνηκε να εκτιμούν την παρουσία μας στο σχολείο τους. Επιπλέον, είχαμε μια πολύ στενή συνεργασία με τους δύο καθηγητές του σχολείου, οι οποίοι ήταν πολύ πρόθυμοι για την εξωστρέφεια και την εισαγωγή στο σχολείο της φυλακής ατόμων από εξωτερικά εκπαιδευτικά ιδρύματα. Η στενή συνεργασία μας με τους καθηγητές ήταν πολύ σημαντική για τη διασφάλιση της παρουσίας μας στο σχολείο και για την αποδοχή μας από τους κρατούμενους.

Οι κρατούμενοι ενημερώθηκαν για τη φύση του προγράμματος από την αρχή, αν και λόγω των ιδιαιτεροτήτων του πλαισίου δεν ήταν σκόπιμο να ζητηθεί συγκατάθεση μετά από ενημέρωση με τον παραδοσιακό τρόπο, δηλαδή με τη συμπλήρωση εντύπων. Όπως ισχυρίζεται ο Simons (2009), δεν πρέπει να υποθέσουμε ότι η ίδια προσέγγιση της συγκατάθεσης μετά από ενημέρωση ταιριάζει σε όλες τις περιστάσεις και είναι ζωτικής σημασίας να αποφασίσουμε τι θεωρείται έγκυρη συγκατάθεση (103) στο συγκεκριμένο πλαίσιο. Στο πλαίσιο της φυλακής υιοθετήσαμε το μοντέλο της δημοκρατικής ηθικής (Simons 2009, 101), όπου η κύρια προτεραιότητά μας ήταν να δημιουργήσουμε συνθήκες εμπιστοσύνης, να μην κάνουμε κακό, να διασφαλίσουμε την εμπιστευτικότητα και τη διαπραγμάτευση στη διαδικασία συμμετοχής. Συγκεκριμένα, εξασφάλισαμε τη συγκατάθεση μετά από ενημέρωση και την εμπιστοσύνη με τους ακόλουθους τρόπους:

- Σε θεσμικό επίπεδο, η πανεπιστημιακή ομάδα δρομολόγησε μια κοινή γραπτή συμφωνία με το Τμήμα Φυλακών, ενημερώνοντάς το για τους στόχους μας και την παρουσία μας στο σχολείο, και απαριθμώντας διάφορους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαμε να παρέχουμε υποστήριξη στο σχολείο.
- Ενημερώσαμε τους κρατούμενους για τη φύση του προγράμματος, τη διαδικασία υλοποίησης και το γεγονός ότι θα κρατούσαμε σημειώσεις για την περιγραφή της διαδικασίας.
- Οι κρατούμενοι ενημερώθηκαν επίσης ότι τα κείμενα-αντικείμενά τους θα μπορούσαν να δημοσιοποιηθούν, είτε με τη μορφή έρευνας είτε με τη μορφή χρήσης των κειμένων τους για διδακτικούς σκοπούς στο πανεπιστήμιο. Από την αρχή τονίστηκε ότι είχαν το δικαίωμα να αποσυρθούν από το πρόγραμμα ή να αποσύρουν τα κείμενά τους από τη δημοσιοποίηση ανά πάσα στιγμή.

- Όσον αφορά την ανωνυμία και την εμπιστευτικότητα, εξασφάλισαμε ότι όλα τα κείμενα θα ήταν ανώνυμα, αν και σε ορισμένες περιπτώσεις αυτό φάνηκε προβληματικό, καθώς υπήρχαν κάποιοι κρατούμενοι που ήθελαν να αναγράψουν τα ονόματά τους στα κείμενά τους. Ωστόσο, λόγω της αρχικής συμφωνίας που κάναμε με τους ενδιαφερόμενους, δεν μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε τα ονόματά τους. Αυτό είναι αυτό που ο Kushner (2000) περιγράφει ως ηθικό ζήτημα στην άρνηση της ταυτότητας μέσω της αρχής της ανωνυμοποίησης. Στο τέλος, διαπραγματευτήκαμε με όλους τους συμμετέχοντες και συμφωνήσαμε στη χρήση των αρχικών τους ως ενδιάμεση λύση.
- Το θέμα της συγκατάθεσης μετά από ενημέρωση ήταν ευαίσθητο από την αρχή, καθώς από τη μια πλευρά θέλαμε να επικοινωνήσουμε με σαφήνεια τη φύση της παρουσίας μας εκεί- από την άλλη, ήταν σημαντικό να δημιουργήσουμε συνθήκες εμπιστοσύνης. Το να ζητήσουμε από τους κρατούμενους να υπογράψουν ένα έντυπο από την αρχή θα μπορούσε να αποτρέψει την εμπλοκή τους στο πρόγραμμα και να θέσει σε κίνδυνο την εδραίωση αυτής της εμπιστοσύνης. Αναγκαστήκαμε να αναζητήσουμε άλλους τρόπους, επιλέγοντας τη διαδικασία της κυλιόμενης συναίνεσης καθ' όλη τη διάρκεια. Η βασική αρχή που καθοδηγούσε τις αποφάσεις και τις ενέργειές μας ήταν η δίκαιη μεταχείριση των συμμετεχόντων και η χρήση μιας ηθικής παράδοσης η οποία ήταν περισσότερο σχεσιακή και συγκεκριμένη με την κατάσταση, "δημοκρατική στην πρόθεση" και "συμμετοχική στη διαδικασία και το αποτέλεσμα" (Simons 2009, 99).
- Αφού εξασφάλισαμε την πρόσβαση, έπρεπε να αντιμετωπίσουμε διάφορα ηθικά ζητήματα που προέκυπταν συνεχώς κατά τη διάρκεια της εφαρμογής. Πρώτον, έγινε φανερό ότι θα ήταν δύσκολο να διατηρήσουμε την απαραίτητη-κατάλληλη απόσταση από τους φοιτητές μας, τόσο τις γυναίκες όσο και τους άνδρες. Στην αρχή του προγράμματος, μας συμβούλευσαν οι άνθρωποι της ασφάλειας των φυλακών να μην μοιραζόμαστε προσωπικές πληροφορίες με τους κρατούμενους και να μην προσπαθούμε να μάθουμε τις προσωπικές τους ιστορίες ή τα εγκλήματά τους. Αυτή η οδηγία θεωρήθηκε δίχτυ ασφαλείας για όλους όσοι θα ερχόντουσαν σε επαφή με τους κρατούμενους. Παρόλο που η ασφάλεια είναι μια σημαντική πτυχή, το να μην υπάρχουν καθόλου πληροφορίες για τους ανθρώπους για τους οποίους είχε δημιουργηθεί ένα SLP, δυσκόλευε τα πράγματα.

Τέλος, ο διπλός μας ρόλος ως καθηγητές και ως ερευνητές γινόταν μερικές φορές ασαφής. Ήμασταν εκεί πρωτίστως ως διευκολυντές της SLP και δευτερευόντως ως ερευνητές. Για το λόγο αυτό αποφασίσαμε να μην ασχοληθούμε με την τήρηση

σημειώσεων πεδίου κατά τη διάρκεια της παρουσίας μας στο σχολείο. Αντ' αυτού, χρησιμοποιήσαμε ημερολόγια αναστοχασμού στα οποία θα καταγράφαμε αργότερα τις εντυπώσεις, τα συναισθήματά μας και τα σημαντικά επεισόδια από τη διαδικασία υλοποίησης. Φιλοδοξούσαμε να γράψουμε αυτές τις αναστολές το συντομότερο δυνατό μετά την αποχώρησή μας από τη φυλακή.

